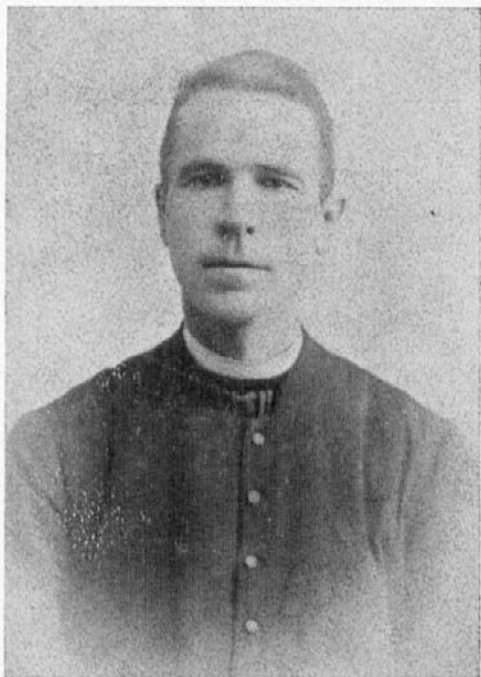

TRINKOV KOLEDAR 1979

4327/1399

Odgovorni urednik: dr. Stojan Brajša

TRINKOV KOLEDAR

1979

SAMOZALOZBA

LETO 1979

je navadno, ima 365 dni ali 52 tednov in 1 dan. Začne in konča se v ponedeljek.

Cerkveno leto začenjamo s prvo adventno nedeljo 2. decembra 1978.

Civilno leto pa na Novo leto 1. januarja 1979.

LETNI ČASI

Začetek pomladi: 21. marca ob 6. uri in 22 minut. Sonce stopi v znamenje *ovna* (pomladansko enakonočje).

Začetek poletja: 22. junija ob 56. minuti čez polnoč. Sonce stopi v znamenje *raka* na povratniku.

Začetek jeseni: 23. septembra ob 16. uri in 17 minut. Sonce stopi v znamenje *tehtnice* (jesensko enakonočje).

Začetek zime: 22. decembra ob 12. uri in 10 minut. Sonce stopi v znamenje *kozoroga* na povratniku.

SONČNI IN LUNINI MRKI

V letu 1979 bodo štirje mrki, dva sončna in dva lunina. Od vseh bo samo eden viden pri nas.

1. **Popolni sončni mrk** bo 26. februarja 1979 od 15,45 do 20,53. Viden bo v Srednji in Severni Ameriki (razen Aljaske), delno na Pacifiku in v vzhodnih predelih Severnega Atlantika, na Portugalskem, skoraj v vsej Veliki Britaniji, na Grenlandu, za kratek čas tudi v Franciji in Španiji.

2. **Delni lunin mrk** bo 13. marca od 19,11 do 14. marca 1,05. Mrk bo viden tudi pri nas. Sicer pa bo začetek viden na Zapadnem Pacifiku, v Aziji, na Indijskem oceanu, v Afriki in Evropi, delno pa tudi na Antarktiki, na Vzhodnem Pacifiku in v vzhodnih predelih Severne in Južne Amerike.

3. **Kolobarast sončni mrk** bo 22. avgusta 1979 od 15,55 do 20,48. Mrk bo viden na južnem Pacifiku, delno na Antarktiki in na jugu Južne Amerike.

4. **Popolni lunin mrk** bo 6. septembra 1979 od 9,20 do 14,28. Začetek mrka bo viden v Severni in Južni Ameriki (razen v njenih vzhodnih predelih), na Pacifiku, v vzhodni polovici Avstralije, v Novi Zelandiji in v severovzhodnih predelih Azije. Konec mrka bodo videli iz zapadne polovice Severne Amerike, s Pacifika, iz Avstralije, Nove Zelandije in iz vzhodnih predelov Azije.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI

Premakljivi prazniki so tisti prazniki, ki se ravna-
jo po Veliki noči. Po sklepu cerkvenega zbora v Niceji
leta 325 se Velika noč vsako leto obhaja prvo nedeljo
po prvi pomladanski luni. To je lahko v času od 25.
marca do 25. aprila.

V letu 1969 bodo sledeči premakljivi prazniki:

Pepelnica	28. februarja
Velika noč	15. aprila
Vnebohod	24. maja
Binkošti	3. junija
Sveta Trojica	10. junija
Sv. Rešnje Telo	14. junija
Jezusovo Srce	22. junija
Marijino Srce	23. junija
Angelska nedelja	2. septembra
Rožnovenska nedelja	7. oktobra
Misijonska nedelja	21. oktobra
Žegnanska nedelja	28. oktobra
Zahvalna nedelja	4. novembra
Praznik Kristusa Kralja	25. novembra
1. adventna nedelja	2. decembra

Odpravljeni cerkv. prazniki (preneseni na nedeljo):

Sv. Trije kralji	6. januarja
Sv. Jožef	19. marca
Vnebohod	24. maja
Sv. Rešnje Telo	14. junija
Sv. Peter in Pavel	29. junija

1	P	Novo leto - Marija Mati božja	
2	T	Bazilij Vel.; Gregor Nacij.	
3	S	Genovefa, dev.; Anter, muč.	
4	Č	Angela Folinjska; Hermes, muč.	
5	P	Milena; Simeon, pušč.	☽
6	S	Sv. Trije kralji - Razgl. Gosp.	
7	N	Jezusov Krst - Rajmund, redovnik	
8	P	Severin, opat	
9	T	Hadrijan, opat; Aleksija	
10	S	Viljem, škof; Aldo, pušč.	
11	Č	Pavlin Oglejski, patriarh	
12	P	Alfred, opat; Tatjana, muč.	
13	S	Hilarij, škof; Remigij, škof	☺

14	N	2. navadna - Feliks (Srečko)	
15	P	Pavel, puščavnik	
16	T	Marcel, papež; Tician, škof	
17	S	Anton (Zvonko), pušč.; Marijan	
18	Č	Marjeta Ogrska; Priska, dev.	
19	P	Makarij, opat; Germanik, muč.	
20	S	Fabijan in Boštjan, muč.	
21	N	3. navadna - Neža, muč.	€
22	P	Vincenc (Vinko), muč.	
23	T	Ildefonz, škof; Emerencijana	
24	S	Frančišek Saleški; Felicijan	
25	Č	Spreobrnjenje apostola Pavla	
26	P	Timotej in Tit, škofa; Robert	
27	S	Angela Merici, dev.	
28	N	4. navadna - Tomaž Akvinski	Ⓢ
29	P	Valerij, škof	
30	T	Martina, dev.; Hijacinta	
31	S	Janez Bosco, vzgojitelj	

1	Č	Brigita (Brida), zavet. Ircev	
2	P	Svečnica - Jezusovo darovanje	
3	S	Blaž, škof in muč.; Oskar, škof	
4	N	5. navadna - Andrej Corsini	☞
5	P	Agata, dev. in muč.	
6	T	Doroteja, dev.; Teofil, muč.	
7	S	Rihard, kralj; Egidij	
8	Č	Jakopina Frangipani	
9	P	Apolonija, muč.; Rinaldo, škof	
10	S	Sholastika, dev.; Viljem, pušč.	
11	N	6. navadna - Lurška Mati božja	
12	P	Benedikt, opat; Evlalija	☺
13	T	Katarina Ricci; Gregor II.	

14	S	Valentin (Zdravko), muč.	
15	Č	Favstin, muč.; Sigfrid, škof	
16	P	Julijana, muč.; Onezim, škof	
17	S	Sedem ustanoviteljev servitov	
18	N	7. navadna - Bernardka Lurška	
19	P	Konrad, redovnik	
20	T	Silvan, muč.; Elevterij, škof	☪
21	S	Peter Damiani, škof; Irena	
22	Č	Marjeta Kortonska	
23	P	Polikarp, škof in muč.	
24	S	Lucij, muč.; (Matija, ap.)	
25	N	8. navadna - Feliks, papež	
26	P	Marjeta, red.; Aleksej	☪
27	T	Gabrijel Žal. Matere božje	
28	S	P e p e l n i c a - Roman, opat	

1	Č	Albin, škof; Antonina, dev.	
2	P	Henrik (Hinko)	
3	S	Kunigunda; Simplicij	
4	N	7. postna - Kazimir, muč.	
5	P	Teofil; Olivija, muč.	9
6	T	Miroslav; Marcijan	
7	S	Perpetua in Felicita, muč.	
8	Č	Janez od Boga, red. ustanov.	
9	P	Frančiška Rimska, spokor.	
10	S	Makarij, škof; 40 mučencev	
11	N	2. postna - Sofronij, škof	
12	P	Gregor Veliki; Doroteja	
13	T	Kristina, muč.; Leander	13

-
14	S	Matilda; Florentina, opatinja	
15	Č	Klemen M. Dvorak, spozn.	
16	P	Hilarij in Tacijan, muč.	
17	S	Patrik, škof; Jedrt (Jerica)	
18	N	3. postna - Ciril Jeruzalemski	
19	P	J o ž e f, Jezusov rednik	
20	T	Klavdija in tov., muč.	
21	S	Nikolaj iz Flüe, pušč.	☿
22	Č	Lea, spok.; Katarina Genovska	
23	P	Viktorijan; Oton	
24	S	Dionizij, muč.	
25	N	4. postna - Gospodovo oznanjenje	
26	P	Evgenija; Emanuel, muč.	
27	T	Rupert; Lazar	
28	S	Sikst III., papež; Bojan	☿
29	Č	Rudolf, škof; Bertold, red.	
30	P	Kvirin, muč.	
31	S	Modest, gosposvetski škof	
-

1	N	5. postna (tiha) - Hugo, škof	
2	P	Frančišek Paol.	
3	T	Rihard, škof; Ljuba	
4	S	Izidor Seviljski, cerkv. uč.	☞
5	Č	Vincenc Ferreri; Irena	
6	P	Irenej Sirmijski, škof	
7	S	Janez de la Salle, spozn.	
8	N	Cvetna - Oljčnica; Valter, škof	
9	P	Marija Kleopova	
10	T	Ezekijel, prerok	
11	S	Stanislav, muč.; Gemma Galgani	
12	Č	Veliki četrtek - Zenon, škof	☺
13	P	Veliki petek - Hermenegild, muč.	

-
14	S	Velika sobota - Valerijan, muč.	
15	N	Velika noč - Kristusovo vstajenje	
16	P	Velikonočni ponedeljek	
17	T	Rudolf, muč.; Anicet, papež	
18	S	Apolonij, muč.; Elevterij	
19	Č	Leon IX. (Lavo); Ema	☿
20	P	Flavij, škof; Hilda, dev.	
21	S	Anzelm, škof; Konrad	
22	N	2. velikon. - bela; Leonid	
23	P	Jurij, muč.; Vojteh	
24	T	Fidel Sigm., muč.	
25	S	Marko, evang. - Državni praznik	
26	Č	Mati dobrega sveta	♄
27	P	Hozana Koterska, dev.	
28	S	Vital (Živko); Peter Chanel	
29	N	3. velikon. - Katarina Sienska	
30	P	Jožef Cottolengo; Pij V., papež	
-

1	T	Jožef delavec - Praznik dela	
2	S	Atanazij, cerkv. uč.; Boris	
3	Č	Filip in Jakob mlajši, ap.	
4	P	Florijan (Cvetko)	③
5	S	Gotard, škof; Pelegrin, muč.	
6	N	4. velikon. - Dominik Savio	
7	P	Gizela (Željka)	
8	T	Bonifacij, papež	
9	S	Gregor Nacij.; Pahomij, opat	
10	Č	Antonin, škof; Gordijan, muč.	
11	P	Sigismund (Žiga), kralj	
12	S	Pankracij; Leopold Mandić	④
13	N	5. velikon. - Servacij	

14	P	Matija, apostol	
15	T	Zofija (Sonja); Izidor, kmet	
16	S	Janez Nepomuk, muč.; Ubald, škof	
17	Č	Jošt, opat; Bruno, škof	
18	P	Klavdija, muč.; Erik	
19	S	Peter Celestin; Teofil	☿
20	N	6. velikon. - Bernardin Sienski	
21	P	Krispin, red.; Valens	
22	T	Renata, spokor.; Julija, dev.	
23	S	Janez de Rossi	
24	Č	V n e b o h o d	
25	P	Beda Častitljivi	
26	S	Filip Neri, duhovnik	♂
27	N	7. velikon. - Avguštin Canterb.	
28	P	Bernard; German, škof	
29	T	Maksim, škof	
30	S	Ivana Orleanska; Ferdinand	
31	Č	Obiskovanje Device Marije	

1	P	Justin, mučenec	
2	S	Marcelin	☞
3	N	Binkošti - Klotilda	
4	P	Kvirin, škof	
5	T	Bonifacij, muč.; Valerija	
6	S	Norbert, škof; Bertrand, ogl. patr.	
7	Č	Robert; Vilibald	
8	P	Medard, škof; Viljem, škof	
9	S	Kvatre - Efrem Sirski	
10	N	Sveta Trojica - Benjamin	☺
11	P	Barnaba, apostol	
12	T	Adelajda (Adela); Onofrij	
13	S	Anton Padovanski	

14	Č	S v . R e š n j e T e l o i n K r i	
15	P	Vid in Modest, muč.	
16	S	Gvido Kortonski; Beno, škof	
17	N	11. navadna - Emilija	☿
18	P	Marcelijan, muč.; Amand	
19	T	Gervazij in Protazij, muč.	
20	S	Silverij, papež; Florentina	
21	Č	Alojzij Gonzaga (Vekoslav)	
22	P	Jezusovo Srce - Tomaž More	
23	S	Marijino Srce - Jožef Cafasso	
24	N	12. navadna - Janez Krstnik	☿
25	P	Viljem (Vilko), opat	
26	T	Vigilij, škof	
27	S	Hema Krška; Ladislav	
28	Č	Irenej; Marcela, muč.	
29	P	P e t e r i n P a v e l , apostola	
30	S	Prvi rimski mučenci	

1	N	13. navadna - Estera	
2	P	Oton, škof; Vital	☞
3	T	Tomaž, apostol	
4	S	Uldarik (Urh), škof	
5	Č	Ciril in Metod, slovanska apostola	
6	P	Marija Goretti, muč.	
7	S	Izaija, prerok; Vilibald	
8	N	14. navadna - Evgen, papež	
9	P	Veronika, zavetn. fotogr.	☺
10	T	Amalija (Ljuba); Viktorija, muč.	
11	S	Benedikt, opat; Olga Kijevska	
12	Č	Mohor in Fortunat	
13	P	Henrik; Anaklet	

14	S	Kamil de Lellis; Bogdan	
15	N	15. navadna - Bonaventura	
16	P	Karmelska Mati božja	☿
17	T	Aleš, spokornik; Marcelina	
18	S	Friderik (Miroslav); Arnold, škof	
19	Č	Aurea (Zlatka), dav.	
20	P	Marjeta; Elija, prerok	
21	S	Danijel (Danilo), prerok	
22	N	16. navadna - Marija Magdalena	
23	P	Brigita Švedska	
24	T	Kristina, dev., muč.	♂
25	S	Jakob star., ap.; Krištof	
26	Č	Joahim in Ana	
27	P	Gorazd; Klemen Ohridski	
28	S	Viktor (Zmago); Nazarij in Celzij	
29	N	17. navadna - Marta	
30	P	Peter Krizolog	
31	T	Ignacij Lojolski, ustanov. jezuitov	

1	S	Alfonz Liguori, škof	9
2	Č	Evzebij; Porcijunkula	
3	P	Lidija; Nikodem	
4	S	Janez M. Vianney, župnik	
5	N	18. navadna - Marija Snežna	
6	P	Jezusova spremenitev	
7	T	Kajetan, duh.; Sikst II.	
8	S	Dominik (Nedeljko)	5
9	Č	Roman, muč.; Jaroslav	
10	P	Lovrenc, muč.	
11	S	Klara (Jasna), devica	
12	N	19. navadna - Hilarija, dev.	
13	P	Hipolit, muč.; Poncijan	

14	T	Maksimilijan Kolbe, muč.	€
15	S	Vnebovzetje Device Marije	
16	Č	Rok, spozn.; Štefan Ogrski	
17	P	Hijacint; Liberat	
18	S	Agapit, muč.; Helena, cesarica	
19	N	20. navadna - Janez Eudes	
20	P	Bernard, cerkv. učitelj	
21	T	Pij X., papež	
22	S	Devica Marija Kraljica	●
23	Č	Roza iz Lime, dev.	
24	P	Jernej, apostol	
25	S	Jožef Kalasanc; Ludovik, kralj	
26	N	21. navadna - Rufin, škof	
27	P	Monika, vdova	
28	T	Avguštin, škof, c. uč.	
29	S	Mučeništvo Janeza Krstnika	
30	Č	Feliks (Srečko); Gaudencij	Đ
31	P	Rajmund (Rajko)	

1	S	Egidij (Tilh), opat	
2	N	22. navadna - Angelska	
3	P	Gregor Veliki	
4	T	Rozalija, dev.; Ida	
5	S	Viktorin; Lovrenc Giustiniani	
6	Č	Petronij, škof; Makarij	Ⓥ
7	P	Regina; Marko Križevčan	
8	S	R o j s t v o Device Marije	
9	N	23. navadna - Peter Klaver	
10	P	Otokar	
11	T	Erna, Milan	
12	S	Marijino ime; Tacijan, muč.	
13	Č	Janez Zlatousti; Mavrilij	€

14	P	Povišanje sv. Križa	
15	S	Žalostna Mati božja	
16	N	24. navadna - Ljudmila	
17	P	Robert Belarmin; Lambert	
18	T	Irena, muč.	
19	S	Januarij, škof, muč.	
20	Č	Evstahij, muč.; Suzana	
21	P	Matej, ap. in evangelist	●
22	S	Mavricij, muč. - Kvatre	
23	N	25. navadna - Lin, papež	
24	P	Marija rešiteljica jetnikov	
25	T	Firmin, škof; Avrelija, dev.	
26	S	Kozma in Damijan, muč.	
27	Č	Vincenc Pavelski; Adolf	
28	P	Venčeslav, muč.	
29	S	Mihael, Gabrijel in Rafael	●
30	N	26. navadna - Hieronim	

1	P	Terezija Deteta Jezusa	
2	T	Angeli varuhi; Teofil	
3	S	Kandid (Žarko); Evald, muč.	
4	Č	Frančišek Asiški, spozn.	
5	P	Placid, muč.; Marcellin	☹
6	S	Bruno, opat; Renato	
7	N	27. navadna - rožnovenska	
8	P	Demetrij; Pelagija, spokor.	
9	T	Dionizij in tov., mučenci	
10	S	Frančišek Borgia	
11	Č	Emilijan, škof; Andronik, muč.	
12	P	Maksimilijan, muč.; Serafin	☹
13	S	Edvard, kralj; Koloman, muč.	

-
14	N	28. navadna - Kalist, papež	
15	P	Terezija Velika	
16	T	Hedvika (Jadviga); Marjeta Al.	
17	S	Ignacij Antiohijski, škof in muč.	
18	Č	Luka, evangelist	
19	P	Pavel od Križa	
20	S	Vendelin; Janez Kentski	
21	N	29. navadna - misijonska	●
22	P	Marija Saloma; Donat, škof	
23	T	Janez Kapistran; Severin	
24	S	Feliks (Srečko); Anton Claret	
25	Č	Krispin, muč.; Krizant in Darija	
26	P	Demetrij, muč.; Evarist, papež	
27	S	Frumencij, škof; Sabina, dev.	
28	N	30. navadna - žegnanska	●
29	P	Narcis	
30	T	Alfonz Rodriguez, duhovnik	
31	S	Volbenk, škof; Krištof	
-

1	Č	Vsi sveti	
2	P	Spomin vernih duš	
3	S	Just, tržaški zavetnik	
4	N	31. navadna - zahvalna	☺
5	P	Zaharija in Elizabeta	
6	T	Lenart (Narte), opat	
7	S	Engelbert, škof; Ernest, opat	
8	Č	Bogomir (Mirko), škof; Deodat	
9	P	Teodor (Božidar)	
10	S	Leon Veliki, papež	
11	N	32. navadna - Martin, škof	☺
12	P	Jozafat, mučenec	
13	T	Stanislav Kostka, spozn.	

-
14	S	Nikolaj Tavelić, muč.	
15	Č	Leopold, spozn.; Albert Veliki	
16	P	Gertruda (Jerica); Otmar, opat	
17	S	Elizabeta Ogrska	
18	N	33. navadna	
19	P	Faust, mučenec	☉
20	T	Edmund, kralj; Feliks Valois	
21	S	Darovanje Device Marije	
22	Č	Cecilija, dev., muč.	
23	P	Klemen I., papež	
24	S	Krizogon, Flora, muč.	
25	N	Kristus Kralj	
26	P	Leonard Portomavriški	☿
27	T	Virgil, škof; Valerijan	
28	S	Gregor, papež; Eberhard	
29	Č	Saturnin, škof in muč.	
30	P	Andrej ap.; Justina, muč.	
-

- 1 S Natalija (Božena); Eligij, škof
- 2 N 1. adventna - Silverij, papež
- 3 P Frančišek Ksaverij ③
- 4 T Barbara, muč.; Janez Damaščan
- 5 S Saba, opat; Krispina, muč.
- 6 Č Nikolaj (Miklavž), škof
- 7 P Ambrož, cerkv. uč.
- 8 S Brezmadežno spočetje
- 9 N 2. adventna - Abel, očak
- 10 P Loretska Mati božja
- 11 T Damaz, papež; Danijel €
- 12 S Ivana Šantalska, devica
- 13 Č Lucija, dev., muč.; Otilija

14	P	Spiridion (Dušan); Venancij	
15	S	Kristina, devica	
16	N	3. adventna - Albina, dev.	
17	P	Lazar iz Betanije	
18	T	Gracijan, škof	
19	S	Urban, papež; Tea, muč.	●
20	Č	Evgenij in Makarij, muč.	
21	P	Peter Kanizij, cerkv. uč.	
22	S	Demetrij (Mitja), muč. - Kvatre	
23	N	4. adventna - Janez Kancij	
24	P	Sveti večer	
25	T	Božič - Rojstvo Gospodovo	
26	S	Š t e f a n , prvi mučenec	●
27	Č	Janez, apostol in evangelist	
28	P	Nedolžni otročiči	
29	S	Tomaž Becket; David, kralj	
30	N	Sveta Družina	
31	P	Silvester, papež	

Trije papeži

Ljudje po svetu niso še nikoli spremljali s takim zanimanjem dogodkov v katoliški Cerkvi kot prav v letu 1978. Dne 6. avgusta je v Castelgandolfu umrl papež **Pavel VI.** Nekaj dni pred smrtjo je obhajal petnajsto obletnico svojega vladanja. Bil je 262. naslednik apostola Petra. Želel se je seznaniti s problemi Cerkve na terenu samem, zato je obiskal vse celine sveta. S svojimi okrožnicami, govori in zlasti s svojim obiskom na sedežu Združenih narodov v New Yorku je hotel ustvariti v svetu zavest miru. Dal je tudi pobudo za svetovni dan miru, ki ga od leta 1968 praznujemo vsako leto na novega leta dan.

Po smrti Pavla VI. je stopilo v konklave 111 kardinalov, ki so nepričakovano hitro izvolili novega papeža, ki pa ni bil izmed tistih, ki so jih napovedovali svetovni časopisi. Novi papež je postal beneški patriarh Albino Luciani, ki si je izbral ime **Janez Pavel I.**, ker je hotel nadaljevati delo prejšnjih dveh papežev. S svojim nasmehom si je takoj pridobil naklonjenost ljudstva. V vsej ponižnosti je ob nastopu odklonil kro-

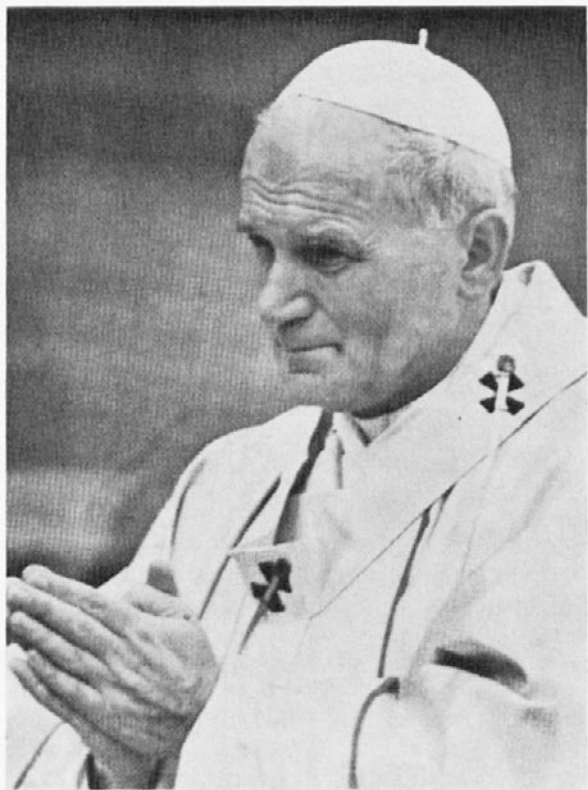
nanje in hotel postati dober pastir Kristusove Cerkve. Njegovo vladanje pa je trajalo samo 33 dni, ker ga je dne 29. septembra zadela kap.

Kardinali so morali zopet v konklave in presenečenje vseh je bilo še večje, ko je dne 16. oktobra kardinal kamerlengo sporočil svetu, da imamo novega papeža, ki ni Italijan. V zadnjih 456 letih so vodili katoliško

Cerkev papeži italijanskega rodu in teh je bilo 45. Novi papež pa je Poljak, krakovski nadškof Karol Wojtyła. Star je 58 let. Izbral si je ime **Janez Pavel II.**

Karol Wojtyła se je rodil v mestu Wadowice blizu Krakova dne 18. maja 1920. Mati mu je kmalu umrla, oče je bil podoficir, brat pa zdravnik. Vsi so umrli. Ostal je brez ožjega sorodstva. Gimnazijo je končal v rojstnem kraju, nato se je vpisal na univerzo in študiral primerjalno jezikoslovje. Zaradi nacistične okupacije je moral prekiniti študij in delal nekaj časa v kamnolomu, nato pa v neki kemični tovarni. Hkrati pa je sodeloval pri neki dramatski skupini. Ukvarjal se je tudi s športom, rad je smučal in kolesaril.

Začutil je poklic za duhovnika. Skrivaj je študiral teologijo pri krakovskem nadškofu in je leta 1946 postal duhovnik. Svoj teološki študij je dopolnil na katoliški univerzi v Lublinu, kjer je doktoriral iz teologije in sam postal tam profesor. Leta 1958 je postal pomožni krakovski škof, 13. januarja 1964 pa krakovski nadškof. Leta 1967 je postal kardinal in se nato udeleževal škofovske sinode v vseh poznejših letih. Tudi na II. vatikanskem koncilu je aktivno sodeloval. Bil je podpredsednik konference polj-

Joannes Paulus pp II

skih škofov; odločno je branil tradicionalni nauk Cerkve. Papež Pavel VI. ga je zelo cenil, zato ga je leta 1976 povabil v Rim, da je vodil duhovne vaje v Vatikanu.

Novi papež je velik častilec Matere božje. V njegovi dosedanji nadškofiji je svetovno znana božja pot Čenstohova. Tudi v svojem nadškofovskem grbu ima črko M in besede »Totus tuus« (Ves tvoj).

S svojimi prvimi nastopi je pokazal, da hoče biti pastir, ki pozna svoje ovce. Noče biti zaprt med vatikanskimi zidovi, pač pa želi med ljudi. Kot rimski škof želi obiskati vse rimske župnije in se srečati z verniki.

Poljaki in tudi mi Slovenci smo veseli, da imamo prvič v zgodovini papeža Slovana in mu želimo, da bi dolgo let modro in varno vodil Kristusovo Cerkev.

— — —

»Kadar poročate o Cerkvi in njeni dejavnosti, skušajte Cerkev razumeti v njenem mišljenju in v nagibih, ki jo vodijo. Cerkev bo rada prisluhnila po časnikarjih zahtevam in pričakovanjem tega sveta, toda vedite: Cerkev svojega nauka ne oblikuje po mišljenju ljudi. Je evangelij, ki jo oblikuje v svojem ravnanju« (Janez Pavel II časnikarjem).

Ivan Trinko

OB 25-LETNICI SMRTI

Zdi se neverjetno, da bo dne 26. junija 1979 minilo že 25 let, odkar je zapustil ta svet buditelj beneških Slovencev — Ivan Trinko. V teh 25 letih je bilo veliko napisanega o njem. Po njegovi smrti so se nad njim znesli njegovi sovražniki, ki so se takrat zbirali okrog lističa »Tricolore« in zapisali celò to, da »bi bilo bolje, ako bi se ne bil nikdar rodil, ker je pokvaril toliko duhovnikov«.

Njegovi prijatelji pa so žalovali za njim in iskali v njegovih spisih bogastvo, ki je prihajalo iz njegovega plemenitega srca. Kljub raznim razpravam, člankom in ocenam, ki so bile objavljene po koledarjih, revijah in časnikih, ostane Trinko kot človek, pesnik, pisatelj in umetnik še vedno premalo raziskan.

Čeprav so po njem imenovali kulturno društvo in razne šole, ni do sedaj še nihče med Slovenci temeljito obdelal njegovih stvaritev. Redovnica Miazzo — Italijanka, ki je pred leti diplomirala v Padovi, je napisala diplomsko nalogo o Trinku in njegovi

poeziji. S tem delom se je hotela dostojno oddolžiti svojemu duhovnemu voditelju, ki je skoraj 40 let posvetil zavodu redovnic »Nobili dimesse« v Vidmu.

V svojem delu ga je takole označila: »Naravno je, da je bil Ivan Trinko antifašist, gotovo ne s strankarskega vidika, morda bolj zato, ker je s svojo bogato izkušnjo že ob rojstvu fašizma predvideval njegov usodni zaton. Pred vsemi je branil svobodo jezika, šege in navade vsakega naroda, s svojo ognjevitostjo in prepričevalno besedo in s svojimi spisi je skušal dopovedovati voditeljem provinc in občin ta dejstva: kot ima vsak posameznik svoje fizične in moralne lastnosti, ki jih ne more zatreti, tako ima vsak narod svojstveno zgodovino, ki s fizičnega vidika oblikuje neizbrisno moralno, socialno in narodno vzgojo... Če je italijanska kritika prevlečena z neko rezerviranostjo, ko govori ali piše o Ivanu Trinku, je le zato, ker ni deloval za neke osebne ali politične koristi, ampak ker mu je ljubezen do ljudi narekovala, da odločno in pogumno prikaže najboljši način, kako je treba ravnati z obmejnimi ljudstvom, ki je bolj kot vsi izpostavljeno trpljenju, zlorabam in zvižam. Ne moremo zanikati, da bi danes, nekaj let po njegovi smrti nekateri radi pokopali ime

msgr. Trinka, češ da je bil slavofil. Toda stotine njegovih učencev, stanovskih tovarišev, znanstvenikov in literatov, zlasti pa duhovniki Beneške Slovenije ga branijo, mu neustrašeni sledijo in ga imenujejo "veliki učitelj", ki ni nikdar odstopil niti v najhujših nevihtah in je vedno s prezirom gledal na tiste, ki so ga dolžili kot sovražnika Italijanov. Njegov uravnovešeni razum, njegova premočrtna vest, ki ni klonila ne na desno ne na levo, vzbujaajo spoštovanje in čast«.

V letošnjem koledarčku objavljamo Trinkova pisma, ki jih je pisal kot bogoslovec in mlad duhovnik uredniku Ljubljanskega zvo-
na Francu Levcu. Ta pisma hrani Narodna univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Iz tega dopisovanja spoznamo, s kakšnimi težavami se je boril mladi Trinko, ko je kot samouk začel pisateljati. Iskal je stike z raznimi osebnostmi, naročal je slovenske knjige in revije in pri tem naletel na težave pri semeniskem vodstvu, ki je v tem videlo nevarnost panslavizma. Mladi Trinko se je tudi takrat znašel in naročil, naj mu knjige pošiljajo v njegov rojstni kraj, na Trčmun, odkoder so mu jih domači prinašali v semenišče.

Že kot bogoslovec je začel prevajati iz tujih jezikov, ker je želel seznaniti Italijane

s slovansko literaturo. Brskal je po arhivih in je bil ves srečen, če je odkril kakšno staro listino. S tem je vedno bolj opozarjal na svoje ime, da so se kmalu začeli k njemu zatekati razni znanstveniki, katerim je nesebično pomagal pri odkrivanju zgodovinskih zapiskov. Nikoli ni iskal svoje slave, ostal je vedno skromen in ponižen, tudi takrat, ko mu je neki ameriški Slovenec na Trčmunu rekel: »Vi ste velik mož.« Nasmehnil se je in mu hudomušno odgovoril: »Da, visok sem 1,80.«

Trinkova pisma Francu Levcu

V Vidnu 7. 2. 1884

Velecenjeni gospod Urednik!

Evo Vam zopet nekaj narodnega blaga iz tužne Benečije. Ker ste v Vaš list vsprejeli onih par vrstic o Vedomcih, nadejam se da Vam bodo došle tudi pričujoče o divjih babah ali Krivjopetih. Morda moja pisava ima potrebo poprave. Saj ni čuda, izučil sem se slovenščine brez učitelja, brez slovnice, brez slovarja; v kljub mnogim zaprekam, ker so mi učenje zabranjevali, kakor mi ga zabranjujejo tudi sedaj boječ se patriotične-

ga fanatizma. Bog jim daj malo več pameti! Letos ne smem več vsprejemati slovenskih knjig v semenišče, tudi vrlega Zvona ne, a dobivam jih na dom, odtod pa v roke. Ker se ne morem baviti preveč s slovenskim čitanjem, bavim se s pisanjem in zložil sem že več pesmic.

Z odličnim spoštovanjem se Vam klanjam
Bogosl. I. Trinko

Velecenjeni gospod!

Audaces fortuna juvat, timidosque repellit. Predrzen sem res, ali nadejam se da si ne bodete vzeli za zlo in mi ne zamerite ako Vas nadlegujem z nekterimi prvih pesnic. Niti Vam ne omenjam da niso za Ljub. Zvon, to bi bilo smešno. Želel bi samo da bi jih blagovolili prebrati in mi povedati kaj menite o njih; a to seveda ako vtegnete, ker ne bi hotel Vam biti presiten in nadležen. Na Beneškem ni duše da bi se mogel k njej za to obrniti, ker pri nas žal! trdno, smrtno spanje spijemo glede narodnosti, slovenščine, njenega slovstva i.t.d. Zato pa sem se predrznil Vam na ogled poslati te sicer malenkostne verse. Ako mi blagovolite kaj o njih sporočiti, Vam postanem srčno hvaležen. Prosim, oprostite!

*Z odličnim poštovanjem se Vam klanjam
Seminario arcivescovile di Udine 1. 5. 84*

I. Trinko

V Vidnu 11 novemb. 1884

Velespoštovani Gospod!

Evo Vam pesniških prvencev iz tužne Beneške Slovenije. Ni Bog si vedi kaj; vendar ako najdete kaj pripravnega za Zvon blagovolite priobčiti pod črkami: J. T.

Kot verni bralec Zvona, vrlo sem se začudil ko nisem dobil v zadnjih številkah niti naznanjene nove italijanske knjige: »Slavia Italiana«, ki je za nas Slovence toliko važna. Dobili ste jo menda tudi Vi, saj tako mi je pisatelj pravil.

Morda Vas bo zanimalo ako Vam povem da imam v rokopisu italijanski prevod Tavčarjevega zgodovinskega obraza »Vita vitae meae«, tako tudi Gogoljeve ruske povesti »Taras Bulba«. S časom kanim tudi kaj drugega poitalijančiti, ako najdem kaj pripravnega. V italijanščino je jako malo slovanskih proizvodov prevedenih, slovenskih menda noben.

Sè spoštovanjem klanjaje se Vam, imam čast se podpisati za vdanega Vam

Jan. Trinko-ta

V Vidnu 3. 3. 1885

Visokocenjeni Gospod!

Odposlal sem Vam zahtevano številko dnevnika »Il Cittadino Italiano« v katerem se objavlja *Vita vitae m.*, in ako si želite Vam morem še ostale poslati.

Čudite se da nisem kaj boljšega prevel. Čital sem v nekem matičnem letopisu rusko povest »Taras Bulba« in ker se mi je vrlo dopala, sem se je lotil in jo pretekle jeseni poitalijančil; a ko sem jo že na čisto prepisaval, zvedel sem da je že prevedena. Ko bi bil prej vedel, gotovo bi se bil lotil drugega dela. Tavčarjevo povest sem pa prevel, tako rekoč, za kratek čas, in sicer večinoma z olovko na sprehodih ko se mi ni več ljubilo sedeti za mizo. Nisem niti nameraval jo v tisk dati, ali ker jo je videl in hotel imeti urednik omenjenega dnevnika, prepustil sem mu jo vendar.

Jaz bi rad kaj primernega sčasom poitalijančil, ali ker ne poznam dobro slovenskega slovstva, ne bi znal primernega proizvoda si izbrati. Slovenska literatura ni poznana na italijanskem, kakor je tudi malo poznan slovenski narod, o katerem clo Beneški Slovenci, ki k njemu spadajo, neč ne znajo, zunaj malo izjem. *Vita v. m.* je menda prvo slovensko poitalijančeno delce. Druge slo-

vanske literature niso tako zanemarjene, posebno ruska ne. Kolikor je meni znano, v zadnjih letih so bili prevedeni iz ruskega Gogoljev »Taras Bulba«, Puškinov »Boris Godunof«, »La figlia del capitano«, »Racconti«, Turgeneva »La vigilia«, Černiševskega »Perchè?« idr. Tudi o Srbo-hrvatih je kaj malega slišati. O Slovencih pa — *tamquam non essent!* — Ako bi imel potrebne zmožnosti bi hotel jaz kaj malega zapisati o našem slovstvu; ali bolje da pustim, nego kaj napačnega v svet poslati.

S tem listom Vam pošiljam nekaj versov, in rad bi znal kaj menite o njih. Sicer pa ne bi hotel Vam z njimi po nepotrebnim časa kratiti.

Moj ponižen Vam poklon in srčen pozdrav! Vdani Vam sluga

I. Trinko

Velecenjeni Gospod!

Na padovanskem vseučilišču se hoče ustanoviti stolica kacega izmed slovanskih jezikov. K temu se trudi neki tamkajšnji profesor, kateri se po nekem slovenskobeneškem vseučiliščniku do mene obrača vprašaje me jedne kakoršne si bodi slovnice. Jaz pa se predrznem nadlegovati Vas s prošnjo

da mi blagovolite povedati kateri izmed slovanskih jezikov bi bil najprimernejši za to, in kje bi se mogla dobiti slovnica tega jezika v laškem, ali nemškem, v francoskem, ali angleškem jezici. Dobro bi bilo da bi se omenjena stolica ustanovila. Čas je da spoznajo Slovane tudi Italijani, kateri so imeli do sedaj le medle in celo krive pojme o njih. Ako mi kaj sporočite, Vam bom srčno hvaležen. Iz Padove so mi pisali že trikrat naj jim vendar naposled kaj odpišem.

Ker sem že začel, naj Vas še vprašam kaj je z mojimi pesniškimi poskušnjami. Edno pesemco ste objavili; ostale ste menda vrgli — v koš. Slovenska muza torej ni zame; opustil sem vse skupaj. Italijanščina mi teče bolj gladko. Sedaj prevajam Stritarjevega »Mirodolskega gospoda«. Pol ga že imam prevedenega; ostalo s časom. A govoriti bi hotel še z gosp. Stritarjem, pa ne znam se k njemu obrniti. Ako mi blagovolite sporočiti njegovo addresso, postanem Vam srčno hvaležen.

Prosim, gospod, ne zamerite moji veliki sitnosti. Z globokim spoštovanjem se Vam klanjam. Vdani Vam

Ivan Trinko

Trčmun, 23. X. 85

Udine, 12. 12. 86

Velecenjeni Gospod!

Srčna Vam hvala za poslani mi »Ljubl. Zvon«. Zanj priložim k temu listu 7 goldinarjev; kar bo odveč blagovolite vračuniti kot naročnino za prihodnje leto.

Pregledaje v naglici Zvonov listek naletel sem na črtico »Pro Slavia«. List kakor je videti, Vam ni zelò dopal zaradi italijanskega duha ki v njem veje. Ali iz tega se ne sme Ben. Slovencev soditi, ker pri listu niso imeli veliko opravka. Refatti, Marinelli, Valussi, C. U. Cornelio, Rogantino, Podrecca i dr. so zagrizeni Italijani. Ostali so sicer slovenskega rodu, a žal! italijanskega duha. Fanatizem za Italijo, kojega omenjeni in drugi nam vsem prilastujejo, je izmišljen in sem ga že jest (v kritiki Podreccove »Ital. Slavie«) očitno v »Cittadino Ital.« pobijal. Najbolji dokaz da naše ljudstvo je in hoče, vkljub vsem zaprekam, ostati slovensko, ga vidimo v številu družnikov sv. Mohorja, ki se mej nami vedno bolj pomnožujejo. Tako n. pr. sem jih jaz iz samega videmskega semenišča 16 za prihodnje leto zapisal. To je že precej veliko število za naše nesrečne razmere.

Sledeče moje tri pesmice naj bodo kot

»solenne protesta« nasproti duhu ki veje iz lista »Pro Slavia«:

BENEŠKIM SLOVENCEM

Vstanite, bratje, vstanite!
Evo naše gore
Lepo se zlatijo
V blesku zlate zore.

Ptiček 'z germa poje,
Beli dan naznanja;
Gora in dolina
Budi se iz spanja.

Novi, blagodejni
Duh nad nami plava.
V svoje širno kolo
Vse nas kliče Slava!

Videm, 16. 1. 87

Častiti Gospod!

Po slučajni prišlo mi je v roke neko pismo slovensko, ali bolje, hrvaško iz leta 1554. Ker bi vtegnilo zanimivo biti, pošiljam Vam ga tu priloženega da sami vidite. A ker smo pri tej stvari, Vam še naznanjam da sem videl pri enem naših slovenskobeneških kaplanov nekake zapiske slovenske še stareje; nekateri sezajo celò do l. 1490. Ker pa lastnik te-

ga rokopisa noče dati iz rok, o priložnosti poskusim ga prepisati in tako Vam ga pošljem. Gotovo da je prav važen. Tudi v videmskem semenišči, kjer sem zgoraj omenjeno pismo izteknil, bi se dalo še marsikaj najdi-ti, ker semenišče je podedovalo brezštevila listin in pisem tikajočih se devinskega gra-da (Castello di Duino) pri Trstu. To bi uteg-nilo zanimati posebno g. Rutarja.

Zajedno ovimi vestmi, pošiljam Vam še eno pesen. Ta menda ne bode tako važna kakor navedene listine.

Težko da jo doleti čast njenih mlajših sestic ki so beli dan zagledale v zadnjem Zvonu; vendar ko bi se to zgodilo, blagovo-lite jej podpisati kakovo izmišljeno ime.

Z odličnim spoštovanjem klanjaje se Vam Vas pozdravljam. Vdani Vam sluga

D. Ivan Trinko

V Vidnu, 12. 3. 888

Visokocenjeni Gospod!

Hvala Vam na Vaše zadnje cenjeno pi-smo. Rokopis sem že poslal na Dunaj in se-daj je že menda v Jagićevih rokah.

Rodda se po naši slovenščini zove Ruonac (Ronec) in je prijazna gorska vas ne daleč od Šenpetra. G. Podreka je pa skoraj edini za-

vedeni Slovenec med našo duhovščino, katera, v laškem Vidnu izšolana, zna še manj slovenščine nego ljudstvo samo. Prosite naj Vam kaj pišem o Beneški Sloveniji; ali kaj družega Vam morem sporočati, nego žalostne vesti? Vseh Ben. Slovencev je, kakor sem se sam dovolj natančno prepričal, okolo 35 tisoč, skoraj 5 tisoč več nego pred desetimi leti, ako niso tedajšnje statistike legale. Bivajo pa po gorah ob meji avstro-italjanski od pontafeljske železnice do blizu Karmina; večinoma poljedelci; zemlje imajo malo, zato pa tudi niso zelo premožni, tembolj pa pridni; tudi bistrega razuma so in si znajo pomagati na razne načine. Razločujejo se po djalektu v tri oblike; v Šentpeterske Slovence, kojih narečje je najbolj podobno goriskemu; v Tarčentske že jako bolj friulanizirane Slovence, in v Rezijance kojim služi neki djalekt še ostalim Beneškim Slovencem malo razumljiv. Slovenščina nima nobenih pravic ni v uradu, ni v šoli; ljudstvo jo rabi samo doma in v cerkvi, a še tu ne povsodi. Laška vlada pa skrbi na vso moč, posebno sè šolami, (v katerih je slovenščina prepovedana) da bi se Slovenci prej ko mogoče poitalijančili; boji se da ne bi se z narodno zavestjo vzbudila v njih želja po Avstriji. A s vsemi šolami, tudi s Šentpetrsko nor-

malko (žensko), pred nekoliko leti postavljeno, ne doseže svojega cilja. Naše ljudstvo se drži trdno svoje »slovinščine«, kakor one skromne zemlje, katero mu je nebo podarilo, in katero dostikrat tako trdovratno z medsebojnimi tožbami brani, da jo mora odvetnikom za stroške prepustiti. Največji greh Beneških Slovencev je nesloga; iz nesloge izvirajo sovražtvo, sebičnost in tožbe, iz teh pa stroški in revščina. Zgodi se pa vendar dostikrat da, potem ko se dva tožita in leto za letom laške odvetnike sè svojim denarjem zasipata, na dan razsodbe (sentenza) gredé iz sodnije si prijateljski tobaka ponudita in kakor stara znanca skupaj v krčmi svoj »litro« popijeta, gotovo pa vedno na nove razprtije o prvi, še tako mali priliki. Sicer pa je naše ljudstvo večinoma dobro, gostoljubno, mirno, pošteno, veselo. O pobojih in umorih ni slišati pri nas, dasiravno smo vedno v dotiki sè surovimi vročekrvnimi in mnogokrat grozovitnimi Furlani. Še mnogokaj bi Vam mogel povedati, a za sedaj oprostite. Sicer pa bode pisal obširno o nas g. prof. Rutar.

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravljam. Vdani Vam

D. Ivan Trinko

PS. Priložim k listu še pet žalostink, če bodo kaj vredne. Bog Vas živi Slovencem na prid in slavo!

V Vidnu 7. 1. 90

Preblagorodni Gospod!

Hvala Vam za laskavo pismo koje ste izvolili mi poslati pred nekterimi dnevi. Okoliščine mi niso dovolile Vam takoj odgovoriti. Vrlemu Zvonu ostanem skromen a zvest sotrudnik, samo da mi svojeglavna muza pomoči ne odreče. Posebno ljubo bi mi bilo pisati kaj enacega kakor »vizija«, ali ne vem li bode ugajalo. Glede Podreko-vega životopisa, skušal bodem Vam vstreči, a čakati bo treba nekoliko, ker moji opravlki so se izdatno pomnožili letos; učiti mi je latinščino, italijanščino ter staro zgodovino na naši nadškofijski gimnaziji, in mi le malo časa na razpolaganje ostaja.

Menda se še spominjate onega Podreko-vega starega rokopisa. Hoteli so ga pridobiti za Čedadski arhiv, a jaz sem to zabranil, ker bi bilo bolje da bi prišel v slovenske roke. Ne bi li ga hotela Matica Slovenska, ali Rudolfinum? Treba se pobriniti!

Ravno zdaj sem prijel prvo številko Ljub. Zvona za 1890 l. a naročnine nisem še poslal. Je li treba da jo pošljem?

Z odličnim spoštovanjem se Vam poklanjam. Srčni pozdrav Vam in vsem vrlim ljubljanskim Slovencem! Vdani sluga

Ivan Trinko

V Vidnu 23. 1. 89

Blagorodni Gospod!

Pošiljam Vam naročnino za »Zvon« za prvo polletje. Določim pa še dve pesmi ravnokar izletele mi iz peresa, če bodo kaj veljale. A moje nekdanje drobne pesmice kdaj pridejo, če imajo priti, na dan?

Z odličnim spoštovanjem se Vam kláním. Vdani

Ivan Trinko

Blagorodni Gospod!

Zopet Vam pošiljam nekaj versov, morda preveč v naglici napravljenih. Rad bi vedel kako jih boste sodili, prosim torej, ako vtegete, blagovolite mi kaj o njih sporočiti.

Z odličnim spoštovanjem in srčnim pozdravom. Vdani

Ivan Trinko

Viden 22. 7. 89

Udine 7. 4. 90

Blagorodni Gospod!

Ne zamerite da Vam tako pozno pošiljam obečani Podrekov životopis. Bolan sem bil delj časa in nisem ga mogel prej pripraviti. Kratek je, ker Podrekovo življenje je bilo enolično in brez posebnostij, in se ne ve veliko povedati o njem. Zbral sem njegove pesmi. Malo jih je; mislil sem kaj več. Najbolje sem vpletel v spis; ostale malo veljajo. Ako hočete, Vam vse skupaj pošljem. Težko je izhajal z jezikom, kar se i meni in vsakemu Benečanu godi. Priložim eno njegovih prvih kompozicij, in sicer v djaletku koji se govori v sv. Petru (po našem: v Špjetre) in po nedižki dolini sploh. Popravil sem sè svinčnikom pravopis, kojega ni še znal rabiti, in kojega pri nas noben še zdaj rabiti ne zna, izvžimši morda jednega samega, č. g. Pavsa.

Prosim, popravite kar je potreba popraviti. Srčni pozdrav in spoštovalen poklon!
Vdani Vam

Ivan Trinko

Udine 5. 5. 90

Blagorodni Gospod, Profesor!

Družina pokojnega Podreke me je prosila onih črtic o njegovem življenji in delo-

vanji, katere so v zadnjem Zvonu prišle na dan. Prosim torej, blagovolite mi poslati, ako je mogoče, še jedno številko »Ljublj. Zvona«. Vas zahvaljujem že preje.

Z odličnim spoštovanjem se Vam poklanjam. Hvaležni Vam sluga

Zamejski

Udine, 7. XII. 900

Blagorodni gospod profesor!

Ravnokar pišem članek o Prešernu za kak italijanski list. Jaz bi želel imeti tudi kako prilično sliko (fotografijo) in sicer pesnikovo podobo, nagrobni spominek, Kranj, hišo kjer je umrl, Blejsko jezero . . . Ako Vam ni nadležno blagovolite mi jih preskrbeti. Kar bo stroškov povrnem. Srčen pozdrav Vam, Vladimiru in vsem Znancem! Vdani vam

Ivan Trinko

Blagorodni Gospod!

Pošiljam Vam zapet nekaj za Zvon. Hvala Vam srčna za poslane mi številke!

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravljam,

Zamejski

Nanj spomin bo večn

*Nad Trčmunom božja njiva
v soncu popoldanskem sniva.
Tu ni hrupa ne ropota,
misli drami le tihota.
Stara cerkvice v bližini
molk vsakdanjosti razblini.*

*Z griča se razgled odpira —
v srcu nekaj se nabira...*

*Te doline, ti bregovi!
V njih trpljenja so sledovi.*

*Sveta zemlja je domača —
Trinkov duh se k bratom vrača.
On, Zamejski, zrno zdravo
zasejal je v goličavo,
da bi klilo in zorelo,
kvišku, v svet luči hlepelo.*

*Učenjak, pastir, učitelj,
svojega rodu buditelj,
staro pravdo mu je branil,
jezik materni ohranil,
da bi živel prost in srečen.*

Nanj spomin bo v srcih večn.

Trinkova pridiga v narečju iz leta 1889

Znano je, da je Trinko malokdaj govoril v narečju po cerkvah v Benečiji. Bil je predavatelj, govornik pa ne. Tega se je zavedal, zato je vestno pisal svoje govore, ki jih je imel kot duhovni voditelj v zavodu Nobili Dimesse v Vidmu. Teh rokopisov je zelo veliko, a so vsi v italijanščini. Iz njegovih prvih duhovniških let pa je ohranjena slovenska pridiga, ki jo je imel na obletnico posvečenja cerkve — verjetno v svoji rojstni vasi. Ker je to edina do sedaj znana njegova slovenska pridiga, jo ob 25-letnici njegove smrti objavljamo v celoti.

Donas obhajamo obljetnico posvečevanja te-le cjerkve. De na takuo ljep guod na bota brez božje besjede, van čen kjek malega spregouorit, an narljevš se bo z donašnjin praznikan vjemalo, če van kaj porečen od božjega tempilna. Kakuo spoštovanja vrjedan je tel mest! v resnici tle je hiša božja an tle so nebeške vrata. Te besjede donašnje-ga oficha čemo na kratcin premisliti, de spoznamo kakuo se muormo lepuo v naših cjerkvah zadržavati an pogostu v nje hoditi. Božja milost naj razsvjetli pamet mene an van, de na bo popunoma zastonj moje kratko guorjenje.

Gotovo sta že slišali od kraja Salomona in od velikega tempilna katerega je biu v Jeruzalemu venčnemu Bogu postavu. S kako veliko pobožnostjo an s spoštovanjem so se vanj shajali Izraelski sinuovi, an s kako ponižnostjo an svetim strahan so notar stali. An vendar, kaj je biu njih tempil pruoti našin cjerkvan? V njin je bla skrinja merù an sprave, v njin so ble skranjene one dvje skali na katere je biu Buog zapisu Deset božjih zapuoved. Te so ble narbuj spoštovanja vrjedne reči, ki so jih mjeli v svojin tempilne Hebrejci.

Vprašajmo pa sada mi naše svete vjere an bomo zvjedeli ki 'mamo narbuj svetega, ka se skriva pod podobo kruha an vina v naših cjerkvah? Sveta vera nan odguori: V naših cjerkvah pod podobo kruha an vina je teluo an kri našega gaspuoda Ježuša Krištuša pravega človjeka an pravega Bogà. Ravno tist prebiva v naših tabernakulnih z dušo an telesan, s karvjo an mesan, kater se je rodiu od Marije Device v Betlehemu, kater je za nas na svetin križe soje življenje dau, ki je postau naš Odrešenik an naš Zveličar, an sada sedi na desnic Boga Očet v nebesih, an bo paršu k koncu sveta sodit vse judi. Neskončna jubezan do nas ga je par-klicala na svjet, ga je spravla na križ an glih

tista jubezan ga je vstavlja med nam v pre-svetim sakramentu, zakì njega veselje je, ku-kar sam pravi, prebivati med človeškimi otroci.

Oh ku bi pač živuo premislili de kadar smo v cjerkvi, se najdemo mi, prah an čar-vjé te zemljé, pred živin Buogan, mi vbuoge stvari pred sojim Stvarnikan, mi pogublje-nja vrjedni grješniki pred sojim Odrešeni-kan an pred sojim Sodnikan, gotovo bi v cjerkve le s svetin strahan, s čisto vestjo an s pokorjenin sarcan hodili, an bi se v njih s tako pobožnostjo zadržavali, kukar se spodobi v svetih hišah, v prebivališčah venč-nega Boga. Nu, kakuo bi se obnašali, ku bi stopili v kraju palač, poklicani pred samega kraja? An vendar kaj je narbuj mogočan krâj tega sveta pruoť kraju vseh kraju, pruoť kraju vseh anjucu an svečeniku, pruoť kraju nebes an zemlje an vsega sveta, pruoť Bogu? Nič, nič, ku prah, ki ga na pot pe-štamo.

Le pomanjkanje žive vjere stori de mi se nečemo muditi v cjerkvi, kamor nas Kri-stuš nuoc an dan kliče, de še dostikrat, če-glih je dužnost, notar na stopimo, an smo takuo malomarni de celuo uon hodimo v času ki se nam božja besjeda notar oznanju-je, an namest Kristuša poslušat an se v mo-

litvi z njin poguarjat, rajš prazne an dosti-
krat lohni še pregrješne puguovore zuna dar-
žimo. Ravno zauoj pomanjkanja žive vjere,
če glih pridemo v cjerku, njemamo pravega
vesejà do službe božje, an se nan von mudi;
zatuo smo pa vsi raztreseni an marzli, naša
pamet je zuna cjerkve, an naša sarca so
napunjena s posvjetnimi rečmi. Pred moli-
tvijo parpravi tojo dušo, nas opominja sveti
Duh. Ali pa ti parpravjaš tojo dušo, če pred
cjerkujo se naspodobno kvantaš, z izikan
druge opravjaš, napoštene poglede če an san
metaš an z drugimi posvjetnimi rečmi se
brigaš? Preklet bodi, pravi sveti Duh, tist
ki na opravja lepùo božjega djela. Ali oprav-
jaš lepùo božje djelo če si lien v službi bož-
ji, če v cjerkvi stojiš kukar de bi stau na
placu ali na pot an bi gledu duo mimo gre
an duo pride?

Kadar je Mojžeš šele Jetrove uce na gori
Oreb pasu, zagleda njek garim s plamenam
gorjeti; čudi se de garim dugo an dugo gori
pa ga neče konac biti. Stopi blizu za videt
tak čudeš, kar mu božji glas iz plamena ta-
kole reče: Mojžeš, na hodi blizu, zakì kraj,
kjer stojiš, je svet; zatuo pa prjed ku stopiš
bliž zuj se. An glejte, Mojžeš se je muoru
zut an odložit vse kar bi bluo moglo oskru-
niti tisti svet kraj.

Glas, ki ga je Mojžech ču, vaja tudi za nas kadar se bližamo cjerkvi. Kraj kamar stopimo kadar gremo v cjerku, je svet kraj, zato, kukar Mojžesh, takuo tudi mi muormo odluožt vse kar bi znalo omadežit božje prebivàlišče. Prjed ku v cjerku stopimo, muormo odluožt vso preuzetnost našega sarca, vso nečimernost an naspodobnost v obljekih, vse posvjetne misli an skarbi, vso jezo an sovraštvo, vse nepotrjebne besjede an poglede, an muormo le v Boga an njegove svete reči zamišljeni biti, an zamaknjeni le v Ježuša, ki takuo milo na nas iz takernakulna gleda. Zaki v resnici tle je hiša božja an tle so nebeške vrata, an v resnici kamar tle oči obarnemo, vse najdemo le češčenja an hvaležnosti vrjedno, vse nas opominja na pričujočnost božjo, vse nan kaže znamenja božje milosti do nas.

Poglejmo karstni kaman, on nan pravi de smo po neskončni božji milosti iz otružok hudiča postal božji sinovi, parjatelj božji; de so nan ble s svetin karstan nebeška vrata odparte, skuoz katere muoremo prit v venčno krajustvo, ku le čemo spunjavat kar nan sveta cjerku zakvazuje. Če od karstnega kamna pogledamo drugan, zagledamo spovednico, druge nebeške vrata, stou božje milosti, par katerin krištjani, ki so objube

svetega karsta z grjehan prelomili, morejo spet božjo milost an odpuščanje sojih grje-hu zadobiti, ako se resnično čez nje zgriva-jo an se jih odkritosrčno spovjedo.

Tle pa, kamar mata sada oči obarnjene, je mest odkodar se van oznanjuje božja be-sjeda, tista besjeda ki oživja an pita vašo dušo, ki vas svari, vas uči z Buogan an z ljudmi v mjeru živjet, vas tolaži, van kaže pot po kateri lahko pridete k venčnemu zveličanju. Tle vidite podobe svečeniku, ka-teri so bli judjé iz karvé an mesa ku mi, ki nas spodbujajo k dobremu s sojin ljepin Bogu dopadljivin življenjan, an nan pravijo de se moremo tudi mi ku oni zveličat, sa-muo de živimo po njih ljepih izgledih.

Tle vidimo svet tabernakul, pravo hišo božjo, v kateri nuoc an dan prebiva naš Od-rešenik Ježuš Kristuš, an z neskončno po-tarpežlivostjo an jubeznijo čaka de ga pri-demo častit, de pridemo k njemu pomoči iskat v naših potrjebah, tolažbe v naših te-žavah. Tle vidimo svet altar, sveto goro Kal-varijo, na kateri se vsak dan daruje v sveti maši za nas venčnemu Očetu, za potolažit njega pravično jezo pruoti nan, za ga zahva-lit za nas za njegove dobruote, za izprosit milost našin dušan, tolažbo an muoc našin

sarcan, zdravja nan an naši žvini, sonca an daža po potrjebi našemu puoju, an previdingo vsien našin potrjeban.

Vidita sada ka so naša cjerkva an kaj je v njih. Oh, kakuo lepuo so te-le reči vjedeli parvi krištjani, an v kaki veliki časti so imiel cjerkva! Tistikrat očitnim grješnikan je bluo celuo prepovjedano stopiti v te sve-te kraje, an so muorli le zuna par urateh čakati an še po vic ljet ostro pokuoro dje-lati, dok se njeso v resnici pobuojšali. Sve-ta cjerku sada nie vic takuo ostro pruoti grješnikan, pa jin dopušča stopiti v božji hram: nu pa hiša božja nie zatuo manj ča-stitjova an sveta ku par starin. An zaries sveta cjerku skarbi nimar de zadaržanje kristjanu v cjerkvah bo tako de se iz vsega njih zunanjega obnašanja resnična pobož-nost an spokorjenost vidi. Zatuo pa če po ni strani nie vrjedan de se z ljepin imenan krištjan kliče tist ki se ogibje cjerkve an neč v njo hodit, po drugi strani van muoran pa povjedat de je buojš na hodit v cjerku, ku de se ma notar s slabim zadaržanjan grjeh djelat.

Zatuo pa vi, predragi! prjed ku cjerkuni prag prestopa obudita vašo vjero, an dobrò premislita kan, pred koga an po ki gresta.

An naj se van nikdar traga v cjerku hodit. Pridita vi vsi ki sta bouni na vaši duši; tle vas čaka tist zdravnik ki je Zaheja na duši ozdraveu, ki mu je vjest potalažu, ki kar sta čul v donašnjim svetin vangelu. Tudi vas ozdravje, tudi van da sojo gnado, če se zgrivani spovjeste pred njegovin namjestnikan. Pridita vi ki sta začel lepuo živet, pa sta še-le šibki, an vas skušnjave motijo an previc težka se van zdi pot v nebeško krajustvo. Tle je tist ki van da moci, ki van da sarčnosti; partecita k njemu; čaka vas v presvetin sakramentu. Pridita tle vsi ki sta v kateri si bodi težavi an potrjebi, ki zdihujeta v nasrečah tega sveta, zaki tle je ravno tist vsegamogočen an milostljiv Kristuš, ki je tarkaj dobruot na svjete stuoru, an ki je nimar parpravljen vam pomat na duši an na teles, če sta od vaše strani parpravjeni s hvaležnostjo njega dobruote sparjeti. Pridita vsi tisti ki se četa zveličat, zaki v resnici tle je božja hiša, an tle so nebeške vrata, tiste vrata, katere nas bodo an dan parpravle v nebeško krajustvo, kamar je vsak človek namjenjen, an kamar Buog pomaj priti mene an van, de bi ga tan častili an vživali na večne čase: amen!

Spomin na strica

Edini še živeči Trinkov nečak Ciril, ki je bil rojen 8. avgusta 1904 je takole zapisal o svojem stricu:

Puobnen ksan biu še otrok, iala moia sestra Vidia: Donas pride gasput stric, mu puoides pruot; kar ga srecias mu busnes roko. Kar je bluo cait iti, sma sla zmoin bratran Zanutan. On je biu že velik. Kie ga bo-ma čakala — san ga poprašu. Do na Pa-ličic — iau. At sma čakala ne pu ure, antada sma ga zagledala, hitra sma mu letiela pruot. Bravo, sta mi paršla pruot — nama je dau roko. Sma mu io bušnila. Zanut je uzeu valižo antada smo šli pruot duomu. Go pret hišo so nas že usi čakal, so pozdraul gaspuda strica. Vidia iala: Biešte cie u izbo, ste se utrudu, van parnesen kafe. Za nomar caita ie ustu: Gren pa počivat — iau.

Tisto vičer je š u prece spat, druh dan je ustu zguoda, ie š u mašavat, po maš sta š la s kaplanam rancin pre Valentinan dou faruš na kulcion. Dopudan nie š u ankamar. Po ko-sile ie š u počivat, ob nih treh ie paršu gos kambre, je poklicu pisa, antada je š u hodit, š ele avemari sei uarnu, ie parnesu tu facuole

nomalo gob. Mi ih niesmo še poznal, on ie iau de so dobre. Gobe ie rat iedu. San se nomarc utrudu — iau, niesan še vaien, — ie uzeu staklenco, naliu an glaš tega bielega našega domačega. Tiste mu ie bluo nar bu ušec, čarnega nie mai piu, antada je paržgau luč na petrolio, sednu cie za mizo, uzeu bukvi an ie začeu brat. Kar je bla vičeria kuhana, je paršla Vidia uprašat, al van parnesen, on ie pogledu gona uro: Za dva minuta — iau. Za vičerjo ie iedu bizno, tiste ie brovada kuhana z moko an z maslan an čebulo zacvarta an grah not. Če io nie bluo uvas, smo šli not gou Jeušček po nio. Po večeri ie paržgau cigar, še kiek poprašu, ki dielata, kuo van gre par žvin. Čei bluo potriebo kupit kravo je dau on sude. Učaseh iau — bi bluo prau zazidat novo hišo nomar uos vas. Smo miel gardo hišo, ie šu kadiš skuos urata. Vickrat so ga hodil gledat iudie od vicih kraiu, duhovniki an drus velik gaspudi.

PREGOVORI:

Je taku vuoharna, da bi ne posodila Bogu palco za deb zlodija otuku.

Je taku dragù ku sou svetega Marka.

Trinko o svojih prevodih

Italijanski literarni zgodovinar dr. Arturo Cronia (Zadar 1896 - Padova 1967), ki je bil profesor v Zadru, na Češkem, od 1937 pa na univerzi v Padovi, se je skoraj vse življenje zanimal za širjenje slovanske literature in kulture med Italijani. Izdal je nad 220 knjig in razprav, v katerih je govoril tudi o slovenski literaturi. Višek zanimanja za Slovence predstavlja knjiga *Ottone Župančič* (Rim 1928). Istočasno je sestavljal tudi pregled prevodov iz slovanskih literatur v italijanshino in italijanskih razprav o Slovanih. Za podatke se je obrnil tudi na Ivana Trinko.

Kako in kdaj sta se spoznala Cronia in Trinko, ne vemo. V Cronijevi zapuščini so se ohranila tri Trinkova italijanska pisma Croniji, kot odgovor na profesorjeva pisma. Pisma mi je izročila gospa Carmen Cronia, zato sedaj vemo za to dopisovanje. Prvo pismo je z dne 31. maja 1931 in v njem Trinko našteva, kateri avtorji so pisali o Slovencih videmske pokrajine. Pismo dokazuje, da je bil pisec zelo razgledan in da se je aktivno zanimal za tovrstna dela.

V drugem pismu pa poroča Trinko o svojih prevodih v italijanščino. Ker Trinkovo življenje in delo še vedno ni raziskano v podrobnostih, podajam pismo v celoti.

Videm, 28. II. 32

Prejasni gospod!

Moji številni opravitki mi niso dovolili, da bi bil takoj odgovoril na Vaše cenjeno pismo z dne 19. t. m. Med prostim časom sem prevedel iz slovanskih jezikov precej stvari. Taras Bulba je izšel v podlistku 1902 v Cittadino Italiano iz Vidma in istega leta ga je izdala Tipografia del Patronato iz istega mesta v knjigi posebej.

Še kot študent sem prevedel Gospoda Mirodolskega (Il signor di Valpacifico) za isti časopis, ki ga je objavil v letu 1886, in je bil potem brez moje vednosti ponatisnjen v Il Pesnero Slavo (razen če se ne motim glede imena) iz Trsta, a ni bil posebej objavljen.

Pred vojno sem prevedel iz slovenščine tudi Tavčarjevo novelo Vita vitae meae, vendar se ne spominjam, katerega leta (morda 1884 ali 85). V 1887 sem prevedel zanimivo zgodovinsko monografijo o Colonie Slovene nel Friuli (manjše delo 44 strani - Videm, Tip. del Patronato). Prevedel kako Prešernovo pesem, zlasti v Prešernovem Albumu (Ljubljana 1900), in kaj (zlasti Človeka nikar!) iz Gregorčiča.

Iz ruščine sem prevedel razen Tarasa Bulba različne črtice iz Lovčevih zapiskov Turgenjeva (revija Leonardo

da Vinci, Milan 1888); nekaj Tolstojevih krajših ljudskih povesti (Videm, Il Cittadino Italiano, leta ?); dve ali tri pesmi Nekrasova (priložnostne izdaje za enkratno št.).

Iz poljščine sem prevedel (prvi v Italiji) Sienkiewiczovo *Seguiamolo!*, ki je, izdana posebej skupaj z Jankom (glasbenikom) in z Orfanella istega pisatelja, doživela 3. izdajo leta 1903 (Videm, Tip. d. Patron.).

Iz češčine sem prevedel *Gli angeli superbi* A. Chlumecyja (Leonardo da Vinci, Milan 1888).

Ostalega se v tem trenutku ne spominjam, ker si tega nisem zabeležil. Prav tako se ne spominjam drugih prevodov izpred vojnih let, ki so jih napravili drugi. Vendar je kaj moralo biti v *Il Pensiero Slavo* iz Trsta. To je, kar Vam morem povedati nekoliko v naglici.

Zdaj se spominjam, da sem napisal za *Slovansky Prehled* iz Prage (za enega izmed prvih letnikov, ne vem, v katerega) informativen članek o italijanskih prevodih slovanskih avtorjev. Morda boste mogli najti tam kak podatek, ki se ga zdaj ne spomnim. *Slov. Prehled* lahko najdete v Brnu.

Vaša knjiga bo seveda dobrodošla in zelo Vam bom hvaležen, če mi boste, kakor pišete, blagovolili poslati izvod.

Z največjim spoštovanjem zelo vdani

IVAN TRINKO

Pismo je napisano na tri strani pisemskega papirja z roko in dopolnjuje doseda-

njo Trinkovo podobo. Videti je, da je bil delaven kot prevajalec predvsem v mlajših letih (nova maša 1886) in še nekaj let v našem stoletju. Največ je sodeloval v videmskem katoliškem dnevniku »Il Cittadino Italiano«, ki ga je ustanovil beneški duhovnik Giovanni del Negro (1840-1900). Ta je prišel 1880 v Videm ter ustanovil in vodil dvajset let tiskarno Tipografia del Patronato in dnevnik »Il Cittadino Italiano«.

Če je izšel ponatis Stritarjevega romana *Gospod Mirodolski* v »Il Pensiero Slavo«, ni raziskano. V Stritarjevem ZbD ni naveden, Marijan Brecelj pa ne navaja v »Bibliografiji prevodov iz slovenskega leposlovja« (Le livre slovène, 1971) nobenega prevoda tega romana. »Il Pensiero Slavo« je bil politično literarni tednik in ga je izdajal v Trstu Antonio Jakić od 10. apr. 1894 do sept. 1898.

O Tavčarjevi noveli *Vita vitae meae* je pisal Trinko Franu Levcu: »Čudite se, da nisem kaj boljšega prevel . . . Tavčarjevo povest sem pa prevel tako rekoč za kratek čas, in sicer večinoma z olovko na sprehodih, ko se mi ni več ljubilo sedeti za mizo.« (3. III. 1885). Levec je o prevodu dvakrat poročal v LZ 1885: prvič, da je Trinko povest prevedel in da »prevod v kratkem objavi neki italijanski dnevnik v Vidmu« (str. 186); drugič,

da prinaša »Il Cittadino Italiano« prevod od 47. št. dalje (str. 247).

Razpravo *Colonie Slovene nel Friuli* je napisal Simon Rutar pod naslovom *Slov. nasebine na Furlanskem* (LZ 1883). Pri Rutarju piše v SBL III, 175, da je izšel Trinkov prevod 1891.

Prešernove pesmi, ki jih je prevedel Trinko za Prešernov Album, so naslednje: *Serenata* (Pod oknom), *Dove?* (Kam?), *La madre illegittima* (Nezakonska mati), *Al poeta* (Pevcu). Soneti: *Gli Omeri nostri vi daranno il canto* (Očetov naših imenitna dela), *O donna, le tue lodi e del mio cuore* (Ran mojih bo spomin in tvoje hvale), *Mesto suonô il mio canto fra le alpestri* (Obdajale so utrujene jih skale), *La patria nostra lotte si ebbe a stento* (Viharjev jeznih mrzle domačije), *Vivono, ahjmè! di pianto e di dolore* (Jim moč so dale rasti neveselo). Za druge Prešernove pesmi ni ugotovljeno, da bi jih bil prevedel. Cronia pa piše v knjigi »La Conoscenza del mondo slavo in Italia«, da so izšle posamezne pesmi v »Il Cittadino Italiano« v Vidmu (str. 464).

Kaj je Trinko prevedel iz Gregorčiča, ni raziskano.

Roman »Taras Bulba« je napisal l. 1834

ruski pisatelj in dramatik Nikolaj Vas. Gogolj (1809-1852).

Črtice Ivana Turgenjeva (1818-1883) iz »Lovčevih zapiskov« so izšle pod naslovom *Annotazioni d'un cacciatore* v milanski reviji »Leonardo da Vinci«.

Izmed Tolstojevih črtic je znan le Trinkov prevod *Dove c'è carità c'è Dio*, ki je izšla v »Il Cittadino Italiano« 1898.

O prevodih pesmi Nikolaja Nekrasova (1821-1876) ni nič znanega. Izšle so, kot piše Trinko, v priložnostnih izdajah. V Italiji izhajajo take izdaje ob raznih prilikah, ob novih mašah, porokah ipd. Tudi Trinko je oskrbel nekaj takih izdaj, v sedanjem času pa več beneški duhovnik Angel Cracina.

Poljskega pisatelja Henrika Sienkiewicza (1846-1916) je prevedel Trinko tri črtice: *Seguiamolo!* je izšla najprej v »Il Cittadino Italiano« 1894. Prevedel jo je tudi v latinščino in je izšla v »Vox urbis«, kakor poroča Cronia (»La Conoscenza . . .« 543). Leta 1900 pa je izšla v Vidmu knjiga s tremi črticami: *Seguiamolo!*, *Janko il musico*, *Orfanella* (III. izdaja 1903). Istega leta je izšel posebej v knjižici *Janko il musico*.

Za omenjeno češko revijo »Slovansky Prehled« je napisal Trinko dve poročili, in

sicer za II. letnik (Praga 1910): *Vlaši a Slavoané in Dopisy z Italie*.

Trinko je pozabil omeniti, da je prevedel Puškinovo pesem *Klevetnikom Rossiji* kot *Ai detrattori della Russia* (»Il Pensiero Slavovo«, Trst 1895, št. 40). Obsega 8 kitic in 79 verzov z rimo.

Leta 1899 pa je izšla v Feltrah knjiga G. Loria - I. Trinko: *Boris Godunof*. Giovanni Loria je bil ugleden zdravnik Fortunato Fratini v Feltrah.

Vse te podatke je Cronia uporabil najprej v knjigi »Per la storia della slavistica in Italia« (Zara 1933), pozneje v obširni »La conoscenza del mondo slavo in Italia« (Venezia 1958). Prvo je poslal Trinku in ta mu v tretjem pismu obljublja poročilo (29. 8. 33).

»Ne bojte se. Odprite, na stežaj odprite vrata Kristusu. Njegovi odrešenijski oblasti odprite meje držav, gospodarske in politične sisteme, široka področja kulture, omike in napredka. Ne bojte se. Kristus ve, kaj je v človeku. Dovolite Kristusu, da spregovori človeku« (Janez Pavel II.).

MATAJUR

*Vasicam ob Nadiži si čuvar,
po njih z modrostjo starca pogleduješ,
a mladih sil z vetrovi se bojuješ;
ne plaši te v neurjih bliska žar.*

*Ko sneg skopni na Krnu in Škrbini,
povzpne z zamudo k tebi se pomlad;
takrat ne dal bi svojih lepih trat
za vse vrtove, kupljene s cekini.*

*Ti sam imaš cekinov na pretek:
pobočja, od potočnic vsa rumena,
mladijo ti zaskrbljeni obraz.*

*Visoko v zraku in iz brega v breg
kot pesem, v svetli uri porojena,
odmeva ti v pozdrav škrjančkov glas.*

PREGOVORI:

Je strupena ku gosà.
Ima duge usta ku krava rep.
Nima miru ku sršen.
Je taku skrit ku buha.

NAŠI MOŽJE

Msgr. CRACINA (Kračina) ANGELO

Msgr. Cracina, ki živi od leta 1966 v župniji Buia v Furlaniji, je svoja najboljša leta posvetil beneškim Slovencem kot župnik pri Sv. Lenartu. Tu je z govorjeno in pisano besedo branil pravice beneškega ljudstva in zaradi tega doživel marsikatero bridko uro, ko so ga napadali po raznih časnikih in lističih. Ker bo kmalu praznoval sedemdesetletnico svojega življenja, želimo o njem nekaj več povedati v Trinkovem koledarčku, saj je njegovo delo pomembno za vse Slovence.

Angel Cracina se je rodil 16. aprila 1909 v vasi Campeglio v občini Fojda. Njegov oče Valentin je bil kmet in zidar iz Brezja pri Tajpani v Zapadni Benečiji, mati Amalija Bon, pa je bila Furlanka iz Colugne blizu Vidma. Guglielmo Biasutti pravi, da je Cracina istrsko-slovanskega rodu, ki je prišel v te kraje pred tristo leti.

Mali Cracina je obiskoval osnovno šolo v Campegliu (1916-1921), gimnazijo in licej v semenišču v Vidmu (1921-1929), bogoslovje pa v videmskem bogoslovju (1929-1933). Posvečen je bil 23. julija 1933. Pozneje je študiral tudi na višjih cerkvenih šolah, ta-

ko da je dosegel diplomo iz liturgične teologije v Padovi (1968), licenco iz dogmatične teologije (1971) in doktorat iz pastoralne teologije (1974) na Lateranski univerzi v Rimu. Doktorska teza nosi naslov »Gli slavi della Val Natisone - Religiosità e folclore ladino e slavo nell'Alto Friuli« (v tiskani knjigi izšla 1978 v Vidmu).

Cracina je začel svojo duhovniško službo v Paularu v Karniji, kjer je ostal tri leta. Nato je bil eno leto vikar v Huminu (Gemonna) in dve leti kurat v Gorenjem Barnasu, od koder je prišel leta 1939 za župnika v Sv. Lenart, kjer je ostal dolgih 27 let. Kot dušni pastir je slovenskim vernikom nudil duhovno oskrbo v njihovem jeziku in se je zmeraj potegoval za priznanje narodnih pravic beneških Slovencev. Po vojni so ga zaradi tega začeli napadati najprej lista »Il Tricolore« in »La vedetta del Natisone«, pozneje pa še videmski »Messaggero Veneto« in milanski »Corriere della sera«. Obtoževali so ga državnega izdajstva. Proti zadnjima dvema je Cracina vložil tožbo, a jo je umaknil, ko je nadškof Nogara v listu »Vita Cattolica« nastopil v obrambo krivično napadenih duhovnikov. Tarča teh napadov so bili namreč tudi drugi duhovniki iz Benečije in celo msgr. Ivan Trinko.

Gonja je za nekaj časa utihnila, oktobra 1954 pa sta Cracino začela zopet napadati videmski list »Friuli Liberale« in goriški »L'Arena di Pola«. Cracina ni molčal. Kljub prepovedi nadškofa je proti listoma vložil tožbo. Razprave so se vrstile v Vidmu, Trstu in Rimu in Cracina je zmagal. Oba lista sta bila obsojena.

Cracina se je neprestano boril za pravice Cerkve, da bi svobodno opravljala dušno pastirstvo v materinščini. Sodeloval je tudi pri sestavljanju raznih spomenic, ki so jih pošiljali papežu, prefektu in vodstvu Krščanske demokracije.

Cracina je za Benečijo zaslužen tudi kot zgodovinar in etnograf. Pridno je zbiral narodno blago in beležil verske običaje ter izkoristil vsako slovesno priliko, da je rešil pozabe to in ono dragocenost. V desetih brošurah, ki jih je izdal ob raznih novih ali zlatih mašah, je prikazal lepoto starih verskih običajev. Poleg kratkih življenjepisnih podatkov slavljenцев je opisal tudi zgodovino vasi in priimkov. Med osnovno italijansko besedilo je vnesel veliko slovenskih imen in izrazov, pesmic in šal ter je s temi drobtinicami hotel buditi narodno zavest med preprostim ljudstvom.

Brošure so po tem vrstnem redu prihajale na dan: A ricordo della I. Messa di D. Paolo Caucig (1958), Per la I. Messa di D. Mario Qualizza (1962), Una Messa d'oro a Cosizza (1963), Don Rino Fortunato Marchig (1964), Il Giubileo sacerdotale d'oro del M.R.D. Pietro Cernoia (1964), Costumanze religiose di nostra gente (1965), Missionari nostri (1965), Devetica božična v Podutanski fari (1966), Un sacerdote novello D. Jainich di S. Leonardo (1966), La chiesa di S. Antonio abate in Bergagnacco (S. Leonardo 1967).

Največji uspeh msgr. Cracine pa je v tem, da je odkril važno zgodovinsko-kulturno listino Starogorski spomenik, ki ga je najprej objavil v koledarju Goriške Mohorjeve družbe leta 1974, pozneje pa v posebni italijanski brošuri »Antiche preghiere popolari slovene del Santuario di Castelmonte«. Cracina je napisal tudi več člankov za Trinkov koledar (1953-58) in za furlanski list Patrie dal Friul (1952-57).

Našemu slavljenču želimo, da bi po težki preizkušnji potresa ostal še vedno delaven in mladosten in da ne bi pozabil beneških Slovencev, za katere je napravil toliko dobrega.

GUJON PASQUALE

Med prvimi slavlenci v prihodnjem letu bo matajurski župnik Gujon, ki bo 1. aprila dočakal že sedemdeset let. Izšel je iz tistih vrst beneških duhovnikov, ki so se vzgajali ob buditelju beneškega ljudstva Ivanu Trinku in njegovem zvestem sodelavcu Antonu Cuffolu-Čedermacu.

Gospod Gujon je pravi sin Benečije in njenih ljudi, zato je hotel ostati in delati med njimi v težkih časih fašizma, med vojno in vse do današnjih dni. Po svoji novi maši je nekaj časa pastiroval v zapadni Benečiji, nato pa se je preselil v najvišjo faro Matajur, kjer bi lahko z Gregorčičem rekel »kot kralj po planini visoki pohajam za tropom ovčic«.

Tu je tem ovčicam pomagal, jih učil in z bolestjo gledal, kako odhajajo v tujino. Starim je delal prošnje za pokojnino in se skupaj z njimi staral. Njegova starost pa je le kronološka, le po letih je toliko star, duševno pa je še vedno svež in mladosten. Dokler je živel Trinko, ga je večkrat obiskal na sosednjem Trčmunu in občudoval njegovo pridnost, marljivost, zlasti pa njegov kremenit značaj.

In ko Trinko ni bilo več, je Gujon čutil,

da mora tudi sam nekaj povedati o svojem ljudstvu, o njegovi zgodovini, ker je videl, kako bi radi nekateri Benečane zbrisali z zemljevida. Začel je zbirati zgodovinske podatke, natipkal je precej strani in pokazal prijateljem to svoje delo v upanju, da mu kdo poreče, naj dá v tisk. Želel je, da bi to prišlo med ljudstvo, da bi ljudje spoznali lastno preteklost in se otresli zavesti, da so manj vredni kot drugi narodi.

In tako je zagledala beli dan njegova knjiga »Le genti delle Valli del Natisone«, ki obsega nad sto strani. V posvetilu pravi: »S to knjigo hočem razpihati žerjavico, ki še nekoliko tli pod pepelom, v upanju, da bodo drugi še bolje razpravljali o teh vprašanjih, da ne bo izgubljen ponos in ljubezen do svobode, ki so nam jo zapustili naši predniki.«

In Gujonova knjiga je bila z veseljem sprejeta. V slovenskem prevodu je izhajala kot podlistek v Primorskem dnevniku. Razpihala je žerjavico, tako da se v Benečiji prebujajo društva in zbori, slovesna zborovanja in nastopi, ki pričajo, da beneški Slovenci ne bodo izumrli.

Gospodu matajurskemu želimo še veliko plodnih let med tistimi zvestimi hribovskimi ljudmi, ki skupaj z njim vztrajajo na svoji zemlji, ker jo resnično ljubijo.

BIRTIČ VALENTIN - ZDRAVKO

Tudi naš ljudski pesnik Pre Valentin, ki je več kot trideset let preživel med svojim ljudstvom pri Devici Mariji v Dreki, bo prihodnje leto praznoval svojo sedemdesetletnico.

Rodil se je 20. decembra 1909 v Ruoncu pod Matajurjem. Oče Angel in mati Antonija Sakù sta bila kmeta. Mladi Valentin je začel hoditi v šolo v domači vasi, kjer je obiskoval prve tri razrede osnovne šole, v 4. razred pa je hodil v Tarčet. Odtod ga je pot peljala v Videm, kjer je študiral gimnazijo in teologijo. Tu se je srečal z Ivanom Trinkom, ki je očetovsko skrbel za dijake in bogoslovce iz Benečije.

Pre Valentin je bil posvečen v mašnika v tistem usodnem letu 1933, ko je fašizem prepovedal slovenske pridige v Benečiji. Mladega mašnika so poslali v Rezijo, kjer je tri leta služboval v Osojanah. Iz Rezije je odšel v Mersin, kjer je pridno deloval od leta 1936 do 1947. To so bila težka leta vojne. Vas Mersin je rešil požiga. Prepričal je nemškega komandanta, da niso njegovi ljudje ubili treh kozakov. Po vojni je prišel v Dreko, kjer je ostal do jeseni 1978. Videmski nad-

Birtič v pogovoru z Rezijankami

škof A. Battisti ga je 23. marca 1975 imenoval za častnega kanonika kolegialnega kapitlja v Čedadu in leta 1978 za rednega kanonika tega kapitlja.

Birtič je že pred leti začel posnemati svojega učitelja Trinka in poskušal kovati verze. Napisal je več prigradnic raznim novomašnikom in za druge slovesnosti v Beneški Sloveniji. Mnoge njegove pesmi bi lahko imenovali domoljubne, ker v njih izpoveduje svojo veliko ljubezen do domače zemlje. Jezikovna oblika teh pesmi je pol narčna pol knjižna.

Svoje pesmice je objavljajal v Trinkovem koledarju in v koledarju Goriške Mohorjeve družbe. V furlanskem koledarju Stele de Nadal leta 1968 je bila natisnjena v izvirniku in v furlanskem prevodu njegova pesem Božična noč. Nekaj prigradnic je objavil tudi v publikacijah, ki jih je izdajal Angel Kračina (*Missionari nostri, Costumanze religiose di nostra gente, Il giubileo sacerdotale d'oro del M.R. don Pietro Cernoia*). Štiri njegove pesmi je objavil Anton Birtič v brošuri *Oj božime*.

Pre Valentin je napisal tudi nekaj sestavkov v prozi in že več let sodeluje pri listu Dom. Imel je tudi razna predavanja o Beneški Sloveniji: na Geografskem Inštitutu v

Ljubljani leta 1972, na študijskih dnevih slovenskih izobražencev v Dragi 1973, bogoslovcem in študentski skupini v Ljubljani 1974.

Pre Valentinu želimo še veliko zdravih let, da bi kot kanonik v Čedadu skrbel za naše ljudi, ki prihajajo v mesto in da bi nam iz čedajskih arhivov odkril marsikatero zanimivost naše preteklosti.

Msgr. RUDOLF KLINEC

Dne 2. decembra 1977 je v Gorici umrl veliki prijatelj beneških Slovencev dr. Rudolf Klinec. Rodil se je v Vipolžah v Goriških Brdih. Z mamo je že kot otrok romal na Staro goro, kjer je videl podobo, kako nadangel Mihael prebada hudiča. Sklenil je, da postane duhovnik, da se bo tudi sam boril proti hudiču in vsem krivicam na svetu. Študiral je v Gorici in v Bologni, kjer je končal bogoslovne študije in postal mašnik. Nato je šel študirat pravo v Rim, kjer je na Lateranski univerzi dne 22. junija 1941 branil svojo doktorsko disertacijo »L'attuazione della legislazione ecclesiastica di Giuseppe II nell'Arcidiocesi di Gorizia«, ki je leta 1942

Msgr. Rudi Klinec pri Ivanu Trinku

izšla tudi v knjigi. Leta 1945 je postal škofijski kancler. Bil je marljiv kot mravlja. Brskal je po arhivih in zgodovinskih spisih ter napisal razne knjige: Zgodovina goriške nadškofije (1951), Marija v zgodovini Goriške (1955), Zgodovina Goriške Mohorjeve družbe (1967), Na božjo pot (1965), pri letošnji zbirki Goriške Mohorjeve družbe pa je izšla njegova knjiga »Primorska duhovščina pod fašizmom«. V tej knjigi se je spomnil tudi trpljenja beneških Slovencev in vsega gorja, ki so ga doživeli beneški duhovniki, ko je bilo prepovedano slovensko bogoslužje v cerkvi.

Dr. Klinec je ljubil beneške duhovnike in se je stalno zanimal za položaj beneških Slovencev. Zelo je bil vesel, ko je videmski nadškof Alfredo Battisti dne 25. marca 1976 uradno odobril in potrdil uvedbo bogoslužja v slovenskem jeziku, kar je bilo prepovedano od leta 1933.

Dr. Klinec je bil škofijski kancler pod štirimi nadškofi: Margottijem (1945-1951), Ambrozijem (1952-1952), Pangrazijem (1962-1967) in nazadnje pod Petrom Cocolinom (1967-1977). Veliko je delal za Goriško Mohorjevo družbo in druge slovenske ustanove. Smrt mu je pero iztrgala iz rok, ko je imel še polno načrtov.

Listina o pravicah Slovencev videmske pokrajine

Slovenci v videmski pokrajini doživljajo zaradi potresa leta 1976 najbolj dramatičen trenutek v svoji zgodovini.

Posledicam dolgotrajne represivne politike, ki je potiskala slovensko narodnostno skupnost ob rob dogajanj ter načela njene materialne in duhovne osnove, se zdaj pridružujejo posledice naravne katastrofe, ki ni pretresla samo družine in vasi, temveč tudi vse še ohranjene gospodarske in družbene strukture ter povzročila posledice, kakršnih ne zasledimo nikjer drugje.

Žrtve dvojne katastrofe se Slovenci v videmski pokrajini v trenutku, ko je hudo ogrožen njihov goli obstoj, obračajo s to listino na politične, družbene, kulturne in sindikalne dejavnike ter na vso javnost v prepričanju, da pomeni ta skupnost neprecenljivo vrednoto za Italijo in da daje Furlaniji evropsko obeležje, pozivajo k solidarnosti z naporu za njeno rešitev.

Kakor je nujno obnoviti po potresu prizadete kraje, tako je na ozemlju, kjer živijo Slovenci, v prvi vrsti potrebno oživiti družbe-

ne in gospodarske strukture, kar bo tudi povračilo za škodo, ki so jo te strukture utrpel zaradi političnih krivic.

Da bo ta težavna akcija uspela, je treba pospešiti vračanje slovenske narodnostne skupnosti k svojemu narodnostnemu izvoru tudi s tem, da jo država kot tako prizna. Na ta način bo ponovno našla zavest same sebe in ob solidarnosti drugih Slovencev postala subjekt svojega preroda.

Ob trideseti obletnici ustave se Slovenci sklicujejo na njena še neuveljavljena določila in zahtevajo uresničitev demokratičnih svoboščin, ki zagotavljajo posameznikom in skupnostim pravico do lastnega humanega razvoja, do svobode v pluralizmu, spodbud v političnih, verskih in sindikalnih združevanjih, do izražanja misli v izvorni obliki, ki je vezana na materin jezik, do gospodarske svobode, ki naj jo zagotovi delo kot osnovna pravica.

ZGODOVINSKI PREGLED

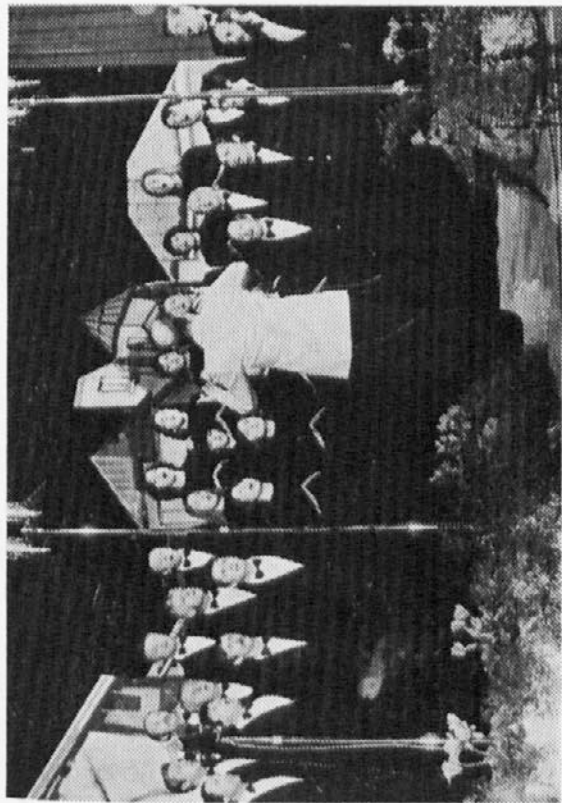
Slovenci videmske pokrajine živijo že več ko tisoč let ob današnji vzhodni italijanski meji, na ozemlju, ki zajema več občin od Kanalske doline do reke Idrije. Porazdeljeni so v štiri narečne skupine, so skozi sto-

letja ohranili svojo narodnostno in jezikovno identiteto, kar dokazujeta tako zgodovina, kot še danes živa kulturna dediščina, ki je med drugim tudi nasledek široke upravne in politične avtonomije, ki jo je to ozemlje v preteklosti uživalo kot mejni pas oglejskega patriarhata in beneške republike.

V ta okvir, ki sega do današnjih dni, spada nekaj beneških likovnih in literarnih spomenikov, ki zavzemajo častno mesto v zgodovini slovenske ustvarjalnosti.

Avtonomijo je po napoleonskih vojskah Avstrija ukinila in beneškim Slovencem ni bila več povrnjena, tudi po letu 1866 ne, ko so bili priključeni italijanskemu kraljestvu. Nasprotno, od leta 1866 so začeli izvajati načrt, katerega cilj je bil izbrisati vse izvirne lastnosti narodnostne skupnosti. Učinki te načrtne akcije trajajo še danes.

Državnemu aparatu je bila zaupana naloga, da prisili prebivalstvo zatajiti lastno kulturo, svoj jezik, še celo svoj izvor. Z nizkotno propagando se je posrečilo ustvariti v ljudeh občutek, da so zaradi svoje narodnostne pripadnosti manjvredni. Vsaka javna oblika slovenskega izražanja je doživljala napade, najuglednejši slovenski kulturniki, književniki, zgodovinarji in znanstveniki so bili preganjani.

Pevski zbor iz Sv. Lenarta

Mladini je bilo onemogočeno slovensko izobraževanje v šoli; njej je bila celo zaupana naloga, da zatre rodno govorico. Represivna akcija je doživela višek z nastopom fašistične diktature, ko je prišlo celo do zaplemb katekizmov in do prepovedi rabe slovenskega jezika v cerkvi, kjer so mu ohranjali dostojanstvo, ga gojili in spoštovali.

Antifašistični boj in republiška ustava, ki sloni na načelih svobode, demokracije, enakopravnosti in pluralizma, na načelih torej, ki so idejna osnova za priznanje pravic Slovencev v videmski pokrajini, sta bila ob nacionalističnem pojmovanju državne enotnosti in ob sovražni politični volji neučinkovita.

Četudi je v boju za osvoboditev slovensko prebivalstvo zmoglo dati pomemben prispevek, je bila njegova odpornost po vojni s silo oslABLJENA. Tako se je lahko uveljavljala nacionalistična prevara, ki je zanikovala že sam obstoj Slovencev v videmski pokrajini.

IZSELJEVANJE

To represivno akcijo, ki je prizadela demokratsko zavest pomembnih osebnosti, združenj in političnih skupin, je spremljal, in to ne naključno, tragični pojav izseljeni-

štva, ki je tu zadobilo razsežnosti množičnega odhajanja mladine in povzročilo demografsko krvavitev slovenske skupnosti, da se je v kratkem času zadnjih tridesetih let številčno znižala na polovico in se tako znašla na skrajnem robu golega obstajanja.

Resnost teh razmer je po drugi strani kljub vsemu pripeljala do utrditve zavestnih sil skupnosti in do prebuditve mladih moči. Čeprav je bila skupnost prizadeta v integriteti svoje etnične zavesti in socialno in gospodarsko potisnjena na rob, širi z obnovljeno skupnostno in moralno prizadevnostjo živo tkivo kulturnih in emigrantskih društev. Kljub političnim oviram je tako lahko poglala in zrasla volja po prerodu Slovencev v videmski pokrajini.

Kot v drugih kritičnih trenutkih slovenske narodne zgodovine, se tudi danes na številnih množičnih kulturnih prireditvah, kakor so na primer tabori na Kamenici, zbirajo pripadniki skupnosti. Njihova različna mnenja in tendence najdejo stično točko v organizaciji obrambe skupnosti, naj bo na njenem lastnem ozemlju kot zunaj njega, ter v opozarjanju izvoljenih organov in demokratičnih sil v Furlaniji, v deželi in v državi na problem Slovencev v videmski pokrajini.

Med najbolj pomenljivimi trenutki v

enotnem delovanju društev je bila organizacija velikodušne pomoči, ki jo je Slovenija nudila po potresu prizadetim krajem. Ta pomoč je pokazala na možne oblike sodelovanja in izmenjavanja misli med Furlanijo in Slovenijo v skladu z duhom osimskega sporazuma, ki je prav tedaj stopil v veljavo.

S to pogodbo, ki je porok za stabilnost meja in za zaželeno prijateljsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, je neopravičljiv kakršenkoli političen izgovor proti priznanju pravic slovenske skupnosti v videmski pokrajini, pravic, ki so po ustavi enake pravicam tržaških in goriških Slovencev.

Slovenci v videmski pokrajini odločno odklanjajo vsakršno razlikovanje med njimi in drugimi deli slovenske skupnosti, ker je to jasen poskus nadaljevanja politike, ki jih je doslej izolirala in potiskala na raven krajevne posebnosti. Nasprotno, poudarjajo nujnost ukrepov, ki naj popravijo sedanje stanje kulturnega razkroja, v katerem so se znašli zaradi dolgotrajnega izvajanja take politike.

Slovenska skupnost v videmski pokrajini, danes porazdeljena v narečne skupine, se bo lahko v polnosti izražala, kadar bo njena dragocena skupna jezikovna in kulturna dediščina rešena sedanje uničujoče brezbržnosti in bo v slovenskem izobraževanju, to-

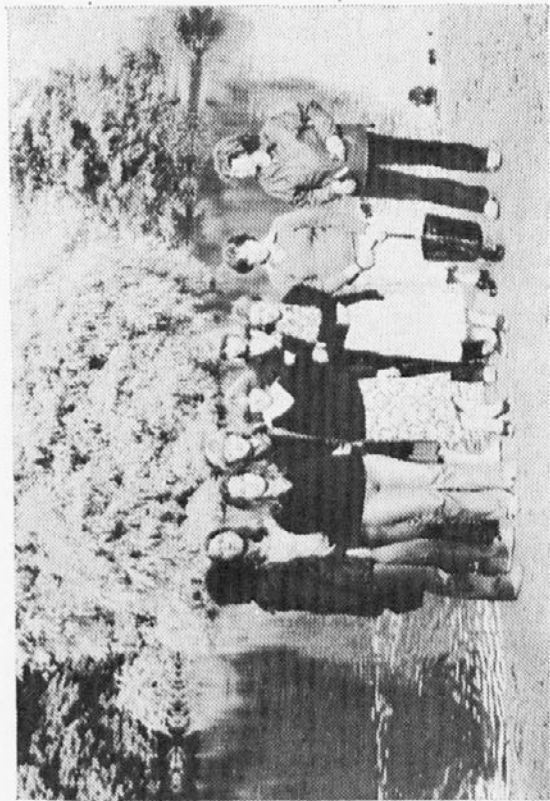
Mladi beneški harmonikarji

rej v plodnem stiku s slovenskim knjižnim jezikom, našla naravni združujoči okvir za svoj specifični, sodoben, ustvarjalen in prispevku vseh Slovencev odprti razvoj.

Slovensko izobraževanje, ki naj se organizira na šolah različnih stopenj v okviru avtonomnega slovenskega šolskega okraja, se bo moralo opreti na vsemu prebivalstvu odprte ustanove in službe, kot so knjižnice, gledališče, muzej, prostori za društveno delovanje, televizijska služba, tisk. Za slovensko izobrazbo učiteljev in kulturnih delavcev naj bi skrbela fakulteta za vzhodnoevropske jezike pri novoustanovljeni videmski univerzi, ki naj bi dala Furlaniji evropsko vlogo.

Vendar moramo poudariti, da bo lahko ponovna pridobitev izvirnih duhovnih in ustvarjalnih možnosti povsem učinkovita le, če bo skupnost ponovno pridobila tudi svoje človeške sile, ki jih je izgubila najprej zaradi prisilnega izseljevanja, potem še zaradi množičnega odhajanja prebivalstva po potrebu.

Na slovenskem ozemlju je zato treba smernico državnega zakona o obnovi Furlanije, »naj se v pričakovanju odobritve deželnega načrta takoj izvedejo tisti posegi, ki so nujni in neodložljivi«, izvajati tako, da bo

Mlade Benečanke na seminarju v Ljubljani

v okviru obnove osnovni cilj vrnitev izseljene delovne sile in njena ponovna vključitev v proizvodno delavnost doma. Samo tako bo obnova na tem ozemlju dejansko usmerjena k ciljem, ki jih omenjeni zakon določa, to je »h gospodarskemu in družbenemu razvoju ter k ponovni ureditvi teritorija, k pospeševanju industrijske in kmetijske proizvodnje, k okrepitvi storitev in k rasti zaposlitvene ravni, ob ohranjanju etnične in kulturne dediščine prebivalstva«.

V tem programu za obnovo in prerod bodo imele osrednjo in odločilno vlogo prizadete gorske skupnosti, katerim je potrebna, poleg izrednih sredstev in pooblastil, primer- nih izjemnosti nalog, tudi prenovitev njihovih sedanjih struktur, da bodo pri njihovem delu lahko dejansko sodelovale najširše plasti prebivalstva. Nadaljnji prostor za njihovo delo bo treba iskati v perspektivah »gospodarskega sodelovanja v obmejnih pokrajinah«, o katerih govori poseben člen osimskega sporazuma in ki še posebej zadevajo gorske skupnosti, v katerih živijo Slovenci videmske pokrajine.

Ta dokument je rezultat širokih posvetovanj vseh organizacij Slovencev v videmski pokrajini, med njimi tudi posvetovanja ob sestavljanju pisma, poslanega predsedniku

ministrskega sveta v Rimu avgusta 1977. Posvetovanja so bila sklenjena z enotnim srečanjem v Lipi 15. septembra 1977.

Z njim nalagamo videmski pokrajini, ki je naravni predstavnik Slovencev na svojem ozemlju, občinam in gorskim skupnostim, deželi Furlaniji-Julijski krajini in parlamentu italijanske republike plemenito nalogo, da prispevajo k dejanskemu uresničenju najprimernejših ukrepov, ki naj Slovencem zagotovijo čimprejšnje uživanje človeških in državljanskih pravic, določenih v ustavi in deželnem statutu, da se njihovi skupnosti povrne možnost razvoja in napredka, ki ji pripada.

PREGOVORI:

Je napet ku mijeh.

Ima dobar nus ku pas.

Baba duge lase kratak um.

Zna lagat ku zlodjova mat.

Je taku žejan, da bi Nedižo popiu.

Je znu taku gost, da še zlodi mu je plesu.

Naši otroci pišejo

(Iz zbirke »Vartac«)

MOJA VAS ANKRAT AN SADA

Ist san na čečá s Kravarja. Man štíér-najst liet an hoden v šuolo du Svet Lienart. San delèč pet kilómetru od Svetega Lienarta. Vsak jubi dan muoren vstat ob šesti an pu za dobit tisto korierino, ki gre v mlekar-no, de me peje. Ist san čula govort moje parjatelce od šuole, de v Špietru se rúna, če adàn cje, an korš od kulture slovienske. Priednje lieta ist san bla tu kolége an so me nimar garduo gledali, zak san bla Slovienka. Ma ist san se čula no malo vesoka, zak san znala dva jizika: taljansko an tudi sloven-sko. Zatuo san tiela tudi ist partečipát h te-lemu konkóršu, ki moje parjatelce so mi ja-le, je strašnuò lípo.

Ist van cjen poviedat no malo novic od moje vasi. Moja vas je groznuò stara. Takuo ki san čula pravco, v ta parvi hiš od Kra-varja so bele múnje, potlè ona so šle an tu isti hiš so začel stat judje, ki so miel priimak Predan, ku ist! Ta pred hišo je šelè tist ka-man, kjer so se žegnovàle priet ku so šle v hišo. Kravar ma puno, puno liet, zak je na cierku, klicana svet Štåndri, ki je bla zazi-dana v cajtu od Vizigoti.

Sada bon guorila od Kravarja, kuo se znajde sada. Tu Kravarji so malo judi, je pu hiš praznih an se tudi poderjajo. No rieč van povien: de gostilne tle v Kravarju se na maj poderejò, če ne jih kar hitro druge napravijo. An tudi ne nediejo ne vsakdanji dan nieso maj prazne; an za tuo tle v Kravarji mamò puno pijancu, ki čeglih bi se bli radi poročil, nje bla obedna tkaj naumna za tuo pobrat. Van parporočim no rieč: pridita gu Kravar tu nediejo vičér poslušat liepe piesme. Adàn tul ku vuk an te drug bléje ku kozà, kar jo derejò. Ist dien, de tuole je vse kùuža vino. Menè mi na kor hodit to činema, ga iman tu vasi prez nič placjät. Van povien, de menè me je všeč moja vas, zak je na sončnim prestoru an se vid fajno vedùto.

Sada, potlè ke smo tkaj jo želiel, mamò tudi no lepò ciesto šfaltierano. Hodijo tud foréšti judje ta od Vidna an Čedada, posebno kar so gobe. Tudi tuole van povien: muoj kužin z Belgije — Marko Predan, ki je an dobar škultòr — je šenku naši vasi no glavò so vsim rogmi. Tuole bi bluo spomin od vasi, zak ankrat tle v Kravarji je biu pàškul an je bluo puno krav, an zatuo so začel klicat Kravar mojò vas. Sada tle v Kravarji je takuo postavjeno: sviet na nič rìndi, takuo ti

mlad hodjo po fàbrikah na Manzan an ti
druz so šli s trebuhàn za kruhan po sviete.

Čez dan ostanejo samuo te star an otroc.
Kar je bluo mojgà znanja, san van povie-
dala; ist bi miela puno za van poviedat, ma
sada na bon vic pisàla.

LORETTA - Kravar

BALAVANTARJI

Puno krat muoj nono mi prav, de puno
liet od tod so bli ni možje, ki so se klical
balavàntarji an so se hodil fagjât s fàgli
gor na čime od bregì na viljo sejmà an bo-
žiča an novega lieta.

Fàgle so ble ne palce uoz darvé, ki tu
pùntah so miele ogìnj, an balavàntarji so se
tukli s tistmi od zvičer do družega dneva
an zguoda so bli zažgani.

An mož od mojé vasi, ki se je klicu Kli-
njon, je biu šu do h njegà klieti za požegnit
njive an je videu, de balavàntarji se fagjajo
an je zaueknu dnemù: »Daj mu, daj mu!«
Nie še finiu guorit, ki vsi so letiel dol pruo-
t njemù, on zastrašen je leteu an kar je paršu,
se je zaklenu gu kambro. Malo potlè so paršli
balavàntarji an so mu jal: »Srečan ti, ki si
paršu pod strieho, če ne si biu videu, ka je
bluo naco s tabo.« Renik Klinjon se je biu

Otroci »Mlade brjeze« pri kosilu

takuo zastrašu, de drug dan se je tresu an za puno cajta zvičer se nie ganu uon s hiše, zak se je bau.

TIZIANA - Podbarnas

AN JAGAR, KA JE JECU

Ankrat je biu an mož, ka si klicu Ermio. Judje so ga klical Klin an tel mož je jecu.

No nedeljjo je šu v jago an kar zvičer je paršu nazaj, so ga prešal, de ka je ubiu.

Pa je jau on: »S-sa-san v-vidu no l-le-lesico, s-san šu go na an k-ka-kaman an s-san se potambulù an s-san ubu f-flaško od v-vi-vina. Drugo n-ne-nedeljjo s-san u-ubu bi-bičikleto. Ta trečo sa-san v-vi-vidu z-zajca an na-na-namest za-zajca s-sa-san ubu p-ps-psi-co.«

VALTER - Podarskije

TINAC AN MIHA

Tinac an Miha so bli dva velika parjatelj. Tinac je imeu že lieta za se ženit an je jau Mih: »Drieve puojden v vas an ti prideš za mano.« An Miha: »Po ki puojden ist za tabo?« An Tinac: »Vse, kar ist bon pravu, ti povieš na velicin!« - »Dobrò, dobrò!«

Kar su paršli tu hišo od tiste čičé, ki mu je bla všeč, nje očà ga je začeu prašàt vsegà: »A ìmaš dost žvine?«

An Tinac: »Ah, ìman nieke repe, ma malo.«

An Miha sùbit: »Kuo samuo nieke repe, ìmaš puno žvine!«

Potlé nje očà ga praša: »An ìmaš dost sveta, njiv?«

An Tinac: »Ah, ìman samuo ne dvie njive an malo sveta.«

An Miha: »Muoj Tinac, ist na vien, zaki ti kladeš vse tu nič! Ima pač puno sveta an take lepé njive, de gu vasì jih niema obedan takih!«

Gor na tisto, ka ga nie parjeu kaši an nje očà mu die: »Tinac, a ìmaš an kaši?«

An Tinac: »Tuole nie nič, se niesan ku no marc prehladiu.«

Anta Miha: »Ki kaši, je vas gniu, jetku je!«

Tinacu nie bluo ormaj ki, ku iti v špòtu damu! Po pot je jau Mihi: »Ma zaki s jau takuo?«

An Miha: »Sa si mi kuazu poviedat buj veliko vsako rieč, ka moren ist, Tinac?«

MARIA - Kravar

KOPERATIVA

Anje muoja vas je kambiàla puno od kada je biou taramàt. So manj kišah an so osanàst prefabrikàdah, osan nan so dal Trentin za dūjsetandàn faméj, pet ta s Slovenj za pet faméjah an pet ta z regiòn za dūjset faméjah.

Je za zahualit tist brun jūdi, k nan so pamal t' na vse, nan so pamal soportat stràha, nan so dal kiše an fajn puna réčah.

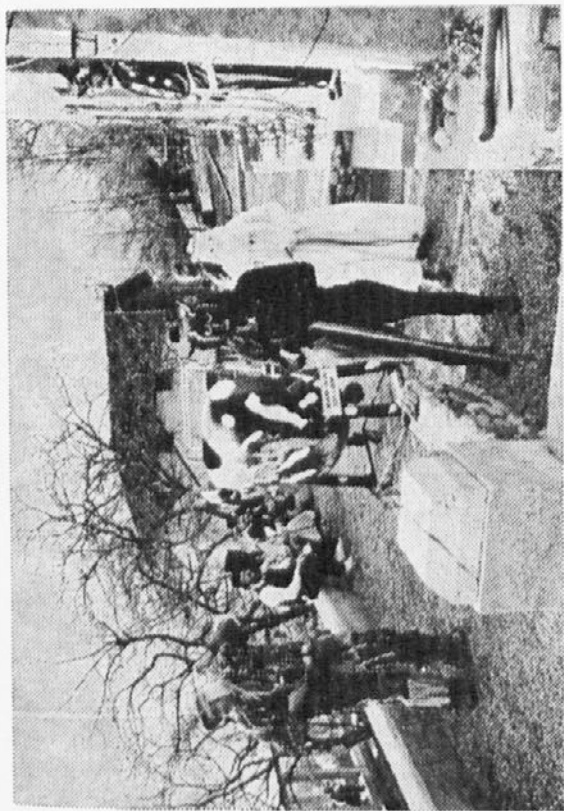
Mamò dvie aštarije, dna je buj mikana ko ta druga. Koperativa je bla kamašana, ma ji šla s taramatàn kuàž vsa dou, ma ànje jo so kamašal an je pršla ver liepa; jo so inauguràl na dūjset maja, ma jast nisan malà it, zak san bla zounà.

Anje koperativa je dan vant za Čeniebollo, zak je velika an liepa. Mené Čeniebola mi ji plažàla vič, tej k ji bla prej ko taramàt, zak je bla buj velika an je miela puno kišah starih.

MARINA - Čeniebola

MOJA VAS

Velika žalust je v moji vasi, hiše se spranjувajo od te mladih judi, kier par nas nie moč živieti. Zemjà na rodi dost blaga, se na more mieti družga ku kajšno kravo, ke

Pust v Ruoncu

daržjò naši očuove an matere. Tele naše hiše so lepuo postrojene, ma so tu gardin prestoru, ta pod briegan, ki na njin so čèla, ki so na perikulne, kier potres je stresu an marskajšan debeu kaman se je trgu an paršu do za vas; judje se bojò še spat ponoč tu hišah. Jast ìman tudi vojo študiàt an se navasti mištiér, de bon mou an dan na buj lahnin živieti an narditi hišo na lepin prestoru.

DORINO - Obala

DIELO OD KUMETA

Dielo od kumeta je puno težkuò. Zàčne dielat, že kar zàčne pomlad, an na finì do kar zàčne zima. Takuo k pride pomlad, gre du njegà njive an zàčne kopàt zemljò. Ma nie finìto at, zatuo k muore usadit, opliet tiste piànte, k so veliezle. Kar pride zajt an kar piànte so se zazdreliele, muore začet pobierat. Ma naj na mislimo, de njegà dielo je vse at; zatuo kar trava veliez, jo muora siec an pograbit, an tuole se zgodi vičkrat na lie-to. Muore tud narest venjike, pobrat vse venjìče an jih zažgat. Kar pa pride jésen, če grazdùje se je zazdrelielo, ga muora pobrat. Mi vemò, de kar pride jésen, vietar stor past perja do z dreves, an on jih muora pograbit, jih det tu žbrìncjo an jih nest damu. Tiste

perja bojo šervile za stejo od krav. V telim cajtu muore tud pobrat kostànj, jabuke, hruške an še puno reči, zak mi vemò, če do kar durà poliete, je sonce, kar pride jésen, vse sadje je zdrielo an sladko an takuo kumet ga more pobrat. Če ga na poberé, al pade dol na tla an se vedérba al pa žvine ga pojedó. Te k ma krave, muore tud napravjàt senuo za zimo. Kar pride zima, njegà dielo ta po njivah je za no malo finìto, ma vseglìh muora le dielat, če ne ta po njivah, pa tan doma: infàti če je pobrau sierak, ga muore žgranàt do s klasìn — takuo dielo od kumeta nie maj finìto.

Puno judi na konšideràjo njegà dielo; ma onì na vedo, ki šfòrcu nardi an za zaslužìt no malo, na vedo kuo se more potit, kar kòpa zemljò ta pod soncam.

De bi na bluo njegà, ubedan bi na jedu reči fréške an naturàl. Mi vsi muormo konšideràt njegà dielo, zak je ku adnega druga, al pa buj importànt an težkuo. Punokrat opudàn na pride še jest damu, ma nesé kosilo du njivo an do pod kako sienco ga snie. Na zamudi puno cajta za sniet, zak če ne na rivà finìt njegà dielo za tist dan. Zguoda vstane, že kar petelin zapieje, an gre du njivo dielat. Kar pride damu zvečer punokrat je takuo šfinìt, de niema voje še sniest,

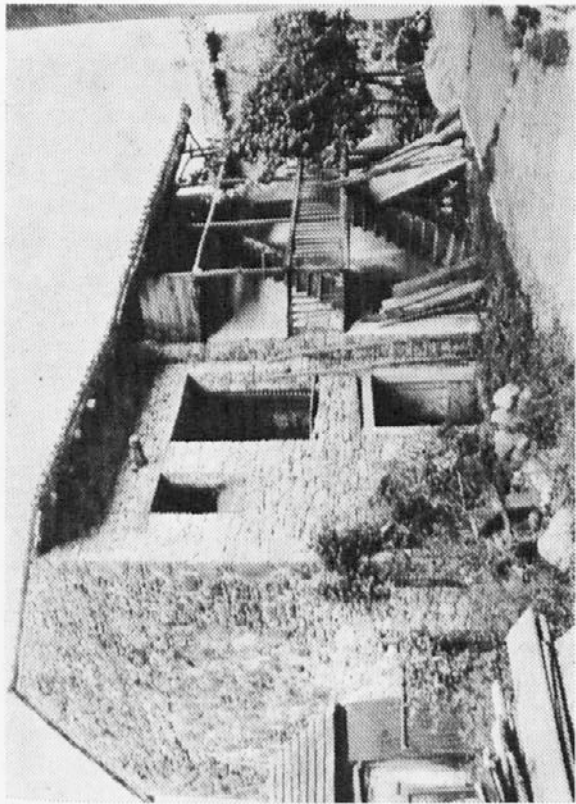
ma bi teu sùbit itì počivat njegà trudne kosti. Njegà roké so taku gárnjaste an pune kalù, zattoo k diela zemljò an diela težke diela.

Kumet je an dielovan člověk an je puno veseu, kar lieto je bluo lepò an kar zemljà mu je dala dobré zelenjave an kar vie, de nie dielu zastonj.

BEATRICE - Oblica

TRAVA MORTA

Moja nona mi je pravla, de v cajtu fašizma se ni smielo gauorit slovinsko, an aldje su bli takuo perstrašeni, de so se bal gauorit slovinsko tu snužét. Flip an Toni so bli dva prijatelja, k se so miele dobrò radi. Flip je biu dužan Tonu dno zornàdo za sieč travò. Zjutra Flip je šu ti h Tonu an mu je jau: »Toni, al grema?« Toni mu je odgauoru: »Še no minuto počaj; Marjuta, naprav hitro kosilo, tle Flip me čaka.« Marjuta: »Recì mu, de naj počaka deset minut.« Marjuta jin je dala kosilo an so šli gu snužét, an kar so paršli gor, Toni je jau: »Je fajn kos za sieč.« So začel sieč gobadva, ma Flip, ki je biu bul počasan, je pogledau gu luft an je vidu, de maglé začenjajo parhajaj, ma potlé je začeu hitiet an on. Flip an Toni so glih finìl sieč

Hiša v Ošnjem

an daž je začeu. So se hitro skril tu senik an tist moment so se zmislili, de na smiejo gauorìt slovinsk; an še senik je biu blizu cieste, če kajšan je biu peršu, jih je biu ču gauorìt. Tist dan so finìl sieč vso travò za vso tolo polietje. Za feštegiàt su jedli an pil vino. Toni an Flip so znal gauorìt malo taljansk an puno slovinsk, an Flip mu je jau takuo, kak je znau, pu po taljansk an pu po sloviensk: »Bévi Toni trava morta.«

ROBERTO - Dreka

ŽEGN

V našem bse v 29. julja se nardi na fešta, se kliče žegn. Tuta fešta murija n puebe naradite na taka hiša, čej kuhaja kuabase mpa palenta. Pol z brina mpa z dilje nare-dijo n tak tancpoden, čej pol murija ta mua-de rajate. Pridaja tudi kače muzikante s fi-zarmonika mpa špiljaja kaka muzka. Tote puebe pole murija kupte tude bina, kafe, arančiata, koka-kola, gingerini, da pol daja ljude, ko pridaja gledet mpa rajate. Vse tro-ce tiste den maja gore vse kušten mpa žene tude, može maja na janka n huače biele.

EMANUELA - Ukve

MOJA VAS

*Narbuj liepa je moja vas,
čiglih za njo je samuo kras.
Iz nje se vidjo nediške an furlanske doline,
tu k se pardielajo narbujši vina.
Ta vas se kliče Marsin,
tu k trikrat na tiedan pride poštin,
nan parnesé novice od naših dejnih judi,
ki zmieran pensàjo na svoje vasi.
Tud oni za férje prijo radi
za vidit domače judi.*

PAOLO - Marsin

UGANKE

*Kajšna boljezen se prime ljudi, ki gredo
v emigracijo, če so tam doma, pa subit pasa?*
(Domotožje - nostalgia)

*Kajšno skriunost znajo obdržat tudi žen-
ske?*
(Ne povedo, koliko so stare)

*Kdo hodi po 40 letih še nimar v vartac
(asilo)?*
(Vzgojiteljica - meštra)

Katere žene živijo več časa kot možje?
(Vdove)

Ostanem

*Ostanen za živiet tu teli stari vasi,
u teli stari hiš, med telin starin juden.
Ostanen za hodit gor po teli stari kamanovi stazi,
ostanen za piet piesmi ki so piel zvičer
tu senikah puobi od puno puno liet od tega.
Ostanen za se jezť z mojin sosedan za an pedin zemjè.
Ostanen za igrat s kozarcan pred nam
u nedeljo s parjateljā.
Ostanen za se ustrašť zavoť magli kar je senuo na tleh.
Ostanen za uekat poliete tistin ki siečejo travo
— Šujajo!
Ostanen za čjut vesejè od parve rožice tu travi.
Ostanen za žagat darvā an se griet blizu ognjā.
Ostanen za prašāt no rokò parjateljū za narest kopò.
Ostanen za jezť s tistin ki kupavajo kostan
zak dajo malo o nič za an.
Ostanen za se čjut ist.
Ostanen za guorit s kajšnim.
Ostanen za reč »te niesan pustila zemjā«.
Ostanen za skopat muoj vartič.
Ostanen za stuort rodit an zrast moje snuove
za jih navast jubezen za vse tele reči.
Ostanen za želiet na buojše dneve.*

UGANKE

Kdo rabi glavnik, čeprav je plešast?

(Brivec)

Kdo nese veliko drevo, ne more pa nesti kamenčka?

(Reka)

Katera reč je nimar na mestu an se premika?

(Ura)

Govori vse jezike, vsi ga radi poslušajo, pa ga nobeden ni videl?

(Odmev - eco)

Kduo nimar huod an se ne premika, guori an molči?

(Pismo)

Blizu so, dobro vidiijo an se ne vidiijo. Kduo so?

(Oči)

Kduo začne kadit, kar se prebudi?

(Vulkan)

Kduo je največkrat potoval okrog naše zemlje?

(Luna)

Vsem Benečanom
doma in po svetu
želimo
blagoslovljene
božične praznike
in vso srečo
v novem letu
1979

OH, KUO BO VESELA...

Oh, kuo bo vesela
 usà naša družina,
 kar kupe bo zbrana
 okù sojgà cemìna,
 kier na jubezan
 živa ku ogìnj,
 use bratre združì,
 ki astreseni so bli.

(Aldo Clodig)

KAZALO

	Stran
Trije papeži	31
Ivan Trinko ob 25-letnici smrti	36
Pisma Francu Levcu	40
Lj. Šorli: Nanj spomin bo večn	56
Trinkova pridiga v narečju	57
Spomin na strica	65
M. Jevnikar: Trinko v svojih prevodih	67
Lj. Šorli: Matajur	74
<i>Naši možje:</i>	
— Cracina Angelo	75
— Gujon Pasquale	80
— Birtič Valentin	82
— Msgr. Rudi Klinec	85
Listina o pravicah Slovencev videmske pokrajine	88
Naši otroci pišejo	100
Uganke	113
Andreina Trušnjak: Ostanem	114

SLIKE

	Stran
Papež Janez Pavel I.	30
Papež Pavel VI.	32
Papež Janez Pavel II.	34
Ivan Trinko	37
Trinkov nagrobnik	46
Cracina Angelo	76
Birtič Valentin	83
Rudolf Klinec s Trinkom	86
Zbor iz Sv. Lenarta	91
Mladi beneški harmonikarji	95
Mlade Benečanke na seminarju v Ljubljani	97
Otroci »Mlade brjeze«	103
Pust v Ruoncu	107
Hiša v Ošnjem	111
Kazalo	117
Slike	118

uff. sup.

s

TRINKOV koledar 1979

inv.št:

4927